

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пaстaнoвa
Мiнiстэртвa aдукaцыi
Рэспублiкi Бeлaрусь
18.07.2023 № 197
(у рэд. пaстaнoвы
Мiнaдукaцыi
ад 08.05.2024 № 58)

**Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)»
для V–IX класаў устаноў адукацыі,
якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЗЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)» (далей – вучэбная праграма) прызначана для вывучэння гэтага вучэбнага прадмета ў V–IX класах устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана ў V–VIII класах на 35 гадзін (1 гадзіна на тыдзень), у IX класе на 16 гадзін (1 і 0 на тыдзень).

3. Мэта вывучэння вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)» – фарміраванне мастацкай культуры асобы ў працэсе творчага асваення свету мастацка-эстэтычных каштоўнасцей.

4. Задачы вывучэння вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)»:

развіццё каштоўнасна-ацэначнага стаўлення да мастацкай культуры;
фарміраванне ведаў пра разнастайнасць з’яў у мастацкай культуры;
фарміраванне ўменняў успрымання, інтэрпрэтацыі і ацэнкі мастацкіх твораў;
развіццё эмацыянальна-вобразнага мыслення, творчых здольнасцей;
фарміраванне мастацкага густу і патрэбы ў зносінах з творамі мастацтва;
пашырэнне вопыту самастойнай мастацка-творчай дзейнасці.

5. Выбар рэкамендаваных форм і метадаў навучання і выхавання вызначаецца педагагічным работнікам самастойна на аснове мэты і задач вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)».

Педагагічны работнік мае права:

карэкціраваць спіс твораў мастацтва на падставе мастацкіх пераваг вучняў, тэхнічных і метадычных магчымасцей установы адукацыі;

вызначаць і вар’іраваць паслядоўнасць і колькасць разглядаемых відаў мастацтва, мастацкіх твораў, якія разглядаюцца.

Істотнае месца займае працэс эмацыянальна-вобразнага ўспрымання мастацкага твора. Для гэтага рэкамендуецца спалучаць урочную дзейнасць з пазаўрочнай: наведванне музеяў, мастацкіх галерэй, выстаў; арганізацыя экскурсій, сустрэч з яркімі прадстаўнікамі культуры.

Дадзеная вучэбная праграма накіроўвае на арганізацыю ўспрымання твораў мастацтва з апорай на жыццёвы вопыт вучняў, прадугледжвае магчымасць выкарыстання разнастайных форм яго перадачы ў самастойнай мастацка-творчай дзейнасці.

Апошнія ўрокі ў навучальным годзе прысвечаны падагульненню вывучанага матэрыялу. Падагульняльныя ўрокі могуць праводзіцца з прымяненнем гульнявых тэхналогій (віктарына, конкурс, экскурсія), у форме прэзентацыі і абароны праектаў (індывідуальных, групавых), дэманстрацыі і абароны партфолія індывідуальных дасягненняў.

Прыярытэтнымі формамі атэстацыі з’яўляюцца самастойныя работы і праекты вучняў, у якіх прадстаўляюцца вынікі іх дзейнасці ў працэсе ўспрымання, інтэрпрэтацыі і стварэння мастацкіх твораў.

6. Дa прaдмeтнaх aдукaцыйнaх вынiкaў aднoсaццa прaдмeтнaх кaмпeтeцый, якiя прaдуглeджaюць:

вeдaннe твoрaў мaстaцтвa сусвeтнaй i айчыннaй кyльтyры ў рaзнaстaйнacцi вiдaў, жанрaў i стылaў;

вeдaннe спeцыяльнaй тэрмiнaлoгiі i ключaвых пaнaццaў, вырaзных срoдкaў мaстaцтвa;

здoльнacць i гaтoўнacць пaзнaвaць, aдрoзнiвaць, aнaлiзaвaць i iнтэрпрeтaвaць мaстaцкi вoбрaз; устaнaўлiвaць aнaлoгiі i ўзaемacувязi пaмiж мaстaцкiмi з'явaмi;

здoльнacць дa твoрчaгa ўвaсaблeння мaстaцкaгa вoбрaзa ў сaмaстoйнaй мaстaцкa-твoрчaй дзeйнacцi.

Дa мeтaпрaдмeтнaх aдукaцыйнaх вынiкaў aднoсaццa:

пaзнaвaльнaя – здoльнacць дa сaмaстoйнaй пaзнaвaльнaй дзeйнacцi (пaстaнoўкa мэтa, aнaлiз, aргaнiзaцыя, плaнaвaннe, сaмaaцэнка, рэфлeкcия) y прaцэce aсвaeння, прысвaeння i ствaрэннa мaстaцкiх кaштoўнacцeй; yстoйлiвы iнтaрэс дa мaстaцтвa;

кaмyнiкaтыўнaя – здoльнacць i гaтoўнacць кaмyнiкaвaць з yсiмi, xтo aкpyжae, нa aснoвe вeдaў прa мaстaцтвa; yмeннe ўстyпaць y дыялoг (пaлiлoг) з кyльтyрнaмi з'явaмi, мaстaцкiмi твoрaмi;

iнфaрмaцыйнaя – здoльнacць i гaтoўнacць дa пoшyкy, aнaлiзy, aдбoрy, пeрaўтвaрэннa, зaxaвaння i aпpacoўкi мaстaцкaй iнфaрмaцыі з дaпaмoгaй сyчacнaх iнфaрмaцыйнaх тэхнaлoгiй;

рeгyлятывнaя – yмeннe aпepыpaвaць прaдмeтнaмi вeдaмi ў рэaльнaх жыццёвaх cитyaцыях; здoльнacць дa эмaцыйнaльнaй сaмaрeгyляцыі i сaмaкaнтpoлю, зaxoўвaння этычнaх i мaрaльнaх нoрм y aдукaцыйнaх i жыццёвaх cитyaцыях, aрыeнтyючыcя нa пpыклaды мaстaцтвa.

Дa aсoбacнaх aдукaцыйнaх вынiкaў aднoсaццa:

здoльнacць aрыeнтaвaццa ў сyчacнaм пoлiкyльтyрнaм свeцe i aдaптaвaццa дa ягo ўмoў;

дaлyчэннe дa мaстaцкaй кyльтyры як cиcтeмы кaштoўнacцeй;

ycвeдaмлeннe cвaeй пpынaлeжнacцi дa бeлapycкaй мaстaцкaй кyльтyры;

здoльнacць пaзнaвaць, acвoйвaць i тpaнcлiрaвaць тpaдыцыі i дacягнeннi айчыннaй кyльтyры ў кaнтэкcтe cусвeтнaй;

здoльнacць i гaтoўнacць дa сaмaпaзнaння, сaмaрaзвiццa, сaмaвызнaчэннa i кaнcтpyявaння iндывiдyaльнaй aдукaцыйнaй тpaектopыі.

ГЛАВА 2

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў V КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

(35 гадзін)

УВОДЗІНЫ Ў СВЕТ МАСТАЦТВА (1 гадзіна)

1. Што такое мастацтва? (1 гадзіна.)

Мастацтва як від асваення рэчаіснасці.

Паходжанне мастацтва. Наскальны жывапіс і малюнкi старажытных людзей. Бог-заступнік мастацтваў Апалон і яго спадарожніцы музы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва.

Гутарка пра паходжанне мастацкіх твораў, якія разглядаюцца на ўроку.

Чытанне і абмеркаванне міфаў Старажытнай Грэцыі «Апалон і музы», «Арфей і Эўрыдыка».

Падрыхтоўка вуснага апавядання пра наведванне музея, выставы; пра падарожжы ў розныя гарады, краіны свету; пра атрыманыя ўражанні.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурa: Ікцін і Калікрат. Парфенон; Мнесікл. Эрэхтэён; амфітэатр Калізей.

Жывапіс: роспіс пячоры Альтаміра ў Іспаніі; К. Каро. «Арфей і Эўрыдыка».

А. Ф. Зігерт. «Юны знаўца мастацтва»; Ж.-Б. С. Шардэн. «Нацюрморт з атрыбутамі мастацтваў».

Скульптура: саркафаг муз; скульптурныя выявы муз.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Еўфроній. Чырвонафігурная пеліка «Прылёт першай ластаўкі»; шлем старажытнарымскага воіна; ювелірныя ўпрыгажэнні скіфаў (на выбар).

Музыка: К. В. Глюк. Опера «Арфей і Эўрыдыка» (мелодыя для флейты з аркестрам з «Танца блажэнных ценяў», фінал II дзеяння). Г. К. Гарэлава. П'еса «Габелен са сцэнай палявання» з сюіты для гітары і клавесіна «Успамін пра Нясвіж».

Літаратура: міфы Старажытнай Грэцыі: «Апалон і музы», «Арфей і Эўрыдыка».

Дадатковы матэрыял: А. Г. Сняжко-Блоцкая. Анімацыйны фільм «Легенды і міфы Старажытнай Грэцыі»; легенды і міфы Старажытнай Грэцыі ў выкладанні М. А. Куна, А. І. Неміроўскага.

РОЛЯ ТВОРЦЫ Ў МАСТАЦТВЕ (2 гадзіны)

2. Пра што расказвае мастак (1 гадзіна).

Асноўныя тэмы і сюжэты ў мастацтве.

Аўтар мастацкага твора.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне мастацкіх твораў розных відаў мастацтва.

Гутарка «Пра што расказвае мастак?» з выкарыстаннем мастацкіх прыкладаў.

Апісанне твора мастацтва свайго рэгіёна (архітэктурнага збудавання, скульптурнай кампазіцыі, музейнага экспаната).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурa: манастыр францысканцаў у Пінску; дом-сядзіба Ваньковічаў у Мінску; палац Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі.

Жывапіс: П. Барэль дэль Каса. «Уцякаючы ад крытыкі»; В. А. Сяроў. «Дзяўчынка з персікамі»; М. Рэрых. «Сеча пры Кержанцы»; Я. Драздовіч. «Космас».

Скульптура: А. Кукушкін. «Мастак»; П. П. Сакалоў. Фантан «Малочніца» ў Царскім Сяле.

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Сімфанічная карціна «Сеча пры Кержанцы» з оперы «Паданне аб нябачным градзе Кіцежы і дзеве Фяўронні»; І. С. Бах. Арганная прэлюдыя f-moll.

Дадатковы матэрыял: творы выяўленчага і музычнага мастацтва, якія адлюстроўваюць асноўныя тэмы і сюжэты мастацтва, з вучэбных праграм па вучэбных прадметах «Музыка», «Выяўленчае мастацтва» для I–IV класаў.

3. Інструменты і матэрыялы мастака (1 гадзіна).

Віды мастацтва. Сродкі мастацкай выразнасці.

Інструменты і матэрыялы мастака.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне мастацкіх твораў розных відаў мастацтва.

Выказванне і абгрунтаванне ўласных меркаванняў пра агульнае і рознае ў мастацкіх творах, якія разглядаюцца на ўроку.

Параўнанне інструментаў і матэрыялаў мастакоў мінулага і сучаснасці.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурa: Дж. М. Бернардоні. Касцёл Божага цела (Фарны) у Нясвіжы.

Жывапіс: В. Ван Гог. «Сланечнікі». Ф.-Ю. Друэ. «Юны мастак»; Ф. Бушэ. «Мастак у майстэрні (аўтапартрэт)»; В. Рыньяна. «У майстэрні скульптара».

Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Пагрозлівы Амур»; У. І. Жбанаў. «Дойлід»; А. Я. Брыедэ. «Матылёк».

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Казка пра цара Салтана» («Палёт чмяля»); А. І. Хачатуран. «Вальс» (музыка да драмы М. Ю. Лермантава «Маскарад»). Танец № 10 з Астремчаўскага рукапісу («Полацкага сшытка»).

Дадатковы матэрыял: Г. Р. Дзяржавін. Верш «Вадаспад»; Э. М. Фальканэ. Скульптурная выява «Хлопчык, які дастае стрэмку»; І. П. Іваноў-Вано. Анімацыйны фільм «Казка пра цара Салтана».

ЦУДОЎНАЕ Ё МАСТАЦТВЕ (2 гадзіны)

4. Прыгажосць у мастацтве і жыцці (1 гадзіна).

Стваральная сіла прыгажосці.

Ідэал у мастацтве. Гармонія ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў розных відаў мастацтва з пазіцыі Прыгажосці.

Падрыхтоўка вуснага паведамлення «Што такое Прыгажосць?».

Гульня «Закончы сказ «Прыгожы чалавек – гэта ..»».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: палац Пуслоўскіх у Косаве; Барысаглебская (Каложская) царква ў Гродне.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. «Мадонна Літа»; П. А. Рэнуар. «Партрэт мадэмуазэль Легран»; І. Ф. Хруцкі. «Партрэт жанчыны з кветкамі і садавіной».

Скульптура: А. А. Анікейчык. Фантан «Вянок»; А. М. Гвоздзікаў, В. В. Ягадніцкі. Помнік дзецям Бацькі Міная ў Суражы.

Музыка: В. А. Моцарт. «Маленькая начная серэнада», частка 1; Ф. Шапэн. Прэлюдэя № 4 мі мінор.

Літаратура: М. А. Забалоцкі. Верш «Непрыгожая дзяўчынка».

Дадатковы матэрыял: А. Радэн. Скульптура «Мысліцель»; Г. Эйфель. Эйфелева вежа; С. В. Рахманінаў. Вакаліз до-дыз мінор; калядны кант «Нова радасць».

5. Пераўтваральная сіла мастацтва (1 гадзіна).

Прыгожае і брыдкае ў мастацтве.

Мастацкі вобраз.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, у якіх увасоблена пераўтваральнае ўздзеянне мастацтва на чалавека.

Гутарка «У чым заключаецца пераўтваральная сіла мастацтва?».

Замалёўка «Прыгожы чалавек» (акварэль). Абмеркаванне работ.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. «Мона Ліза»; Д. Гірландая. «Партрэт старога з унукам».

Графіка: Т. А. Маўрына. Ілюстрацыя да казкі «Царэўна-жаба».

Музыка: Я. А. Глебаў. Адажыя з балета «Маленькі прынец».

Літаратура: О. Уайльд. «Дзень нараджэння Інфанта» (урывак).

Дадатковы матэрыял: В. М. Васняцоў. «Кашчэй Несмяротны»; Л. Р. Якаўлеў. Верш «Прыпеўкі»; П. Дэзмонд. Музычная кампазіцыя «Пяць чвэрцяў»; Л. А. Нячаеў. Кінафільм «Казка пра Зорнага хлопчыка» (фрагмент).

ЧАЛАВЕК У МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

6. Пра што расказвае партрэт? (1 гадзіна.)
Вобраз чалавека ў розных відах мастацтва.
Партрэт, аўтапартрэт.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне створанага сродкамі розных відаў мастацтва партрэтнага вобраза чалавека.
Параўнанне партрэтных вобразаў адной мадэлі розных аўтараў.
Ілюстраванне фартэпіянай п'есы Р. Шумана «Вясёлы селянін, які вяртаецца з работы» (акварэль).
Выкананне фотапраекта «Мае аднакласнікі». Абмеркаванне работ.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Жывапіс: А. І. Шупляк. «Аўтапартрэт пад шатамі ліп»; П. П. Рубенс. «Эцюд галавы дзяўчынкі»; Рэмбрант. «Партрэт старога ў чырвоным»; Д. Веласкес. Партрэты інфанта Маргарыты (розных гадоў); М. Шагал. «Аўтапартрэт ля мальберта».
Графіка: Рафаэль. «Аўтапартрэт».
Скульптура: бюст Неферціці.
Музыка: Р. Шуман. Фартэпіянная п'еса «Вясёлы селянін, які вяртаецца з работы» з цыкла «Альбом для юнацтва».
Дадатковы матэрыял: Ф. Ліпі. «Аўтапартрэт»; В. А. Трапінін. «Хлопчык са шчыглом»; К. Дэбюсі. Прэлюдыя № 8 «Дзяўчына з валасамі колеру лёну».

7. Чалавек на фоне гісторыі (1 гадзіна).
Чалавек і гісторыя ў мастацтве.
Адлюстраванне дасягненняў і памкненняў чалавека ў мастацкіх творах.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, якія паказваюць чалавека на фоне гістарычных падзей.
Падрыхтоўка вуснага паведамлення на тэму «Гістарычная асоба ў маім горадзе (пасёлку)».
Выкананне эскіза помніка, прысвечанага гістарычнай асобе свайго рэгіёна.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Жывапіс: В. І. Сурыкаў. «Пераход Суворова праз Альпы»; невядомы мастак. «Францішка Уршуля Радзівіл»; невядомы мастак. «Партрэт Юрыя Радзівіла»; Я. Матэйка. «Грунвальдская бітва».
Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Медны коннік»; С. І. Селіханаў. Манумент «Нескароны чалавек» у мемарыяльным комплексе «Хатынь»; А. Я. Арцімовіч. Помнік Рагнедзе і Ізяславу.
Музыка: Г. І. Кароткіна. Музычная паэма «Грунвальд» для аргана і літаўраў.
Дадатковы матэрыял: манумент-абеліск Перамогі ў Мінску; мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой»; З. І. Азгур. Партрэт Рабіндраната Тагора; А. М. Заспіцкі, А. К. Глебаў. Помнік Францыску Скарыне ў Полацку; серыя гісторыка-пазнавальных мультфільмаў «Аповесць мінулых часоў» (на выбар).

8. Чалавек і праца (1 гадзіна).
Прыгажосць чалавека ў працы.
Людзі розных прафесій – героі твораў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму працы.

Гутарка «Чаму мастакам цікавая тэма працы?».
Складанне вуснага апавядання «Члены маёй сям'і – ... (прафесія)».
Падрыхтоўка ілюстраванай паштоўкі «Атрыбуты прафесіі...».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Г. Курбэ. «Драбільшчыкі камянёў»; Ж.-Ф. Міле. «Зборшчыцы каласоў»;
М. К. Сеўрук. «Жніво»; А.І. Курнакоў. «Адказныя за жыццё».

Музыка: музыка А. Л. Рыбнікава, словы Ю. С. Энцина. Песня ліхтаршчыкаў
з кінафільма «Прыгоды Бураціна».

Дадатковы матэрыял: Ж. Э. Ліатар. «Шакаладніца»; Л. К. Плахаў. «Кузня»; Ж.-
Б. С. Шардэн. «Прачка»; І. М. Крамской. «Пчаляр»; Дж. Радары. «Чым пахнуць
рамёсты?»; П. Броўка. «А ты хоць дрэва пасадзіў?».

9. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

СВЕТ ПРЫРОДЫ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

10. Свет прыроды ў мастацтве – глядзім і слухаем (1 гадзіна).

Разнастайнасць прыроднага свету ў мастацтве (зямля, палі, лясы, рэкі).

Пейзаж і нацюрморт у розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Слоўная замалёўка незвычайных гукаў навакольнага свету – музыкі вады, шолаху
дрэў, кропель дажджу.

Складанне нацюрморта на тэму адной з пораў года (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. К. Жолтак. «Званочкі лясныя»; І. І. Шышкін. «Карабельны гай»; В. Ван
Гог. «Квітнеючыя галінкі міндаля»; І. Ф. Хруцкі. «Нацюрморт з птушачкай», «Кветкі
і фрукты», «Кветкі і плады» (на выбар); П. Сезан. «Персікі і грушы».

Музыка: А. Вівальдзі. Цыкл «Поры года» (частка на выбар);

Дадатковы матэрыял: П. Барата. «Алегорыя восені (Вакх)»; нацюрморты
Дж. Арчымбольда (на выбар).

11. Які настрой у прыроды? (1 гадзіна.)

Настрой і інтанацыі прыроды (даждж, гром, сонца, вецер) у розных відах мастацтва.
Алегорыя.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Параўнанне настрою восені ў п'есах цыкла «Поры года» П. І. Чайкоўскага.

Выкананне пейзажа «Восень у маім горадзе (пасёлку)» (матэрыял і тэхніка
на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: І. І. Левітан. «Залатая восень»; Л. Д. Шчамялёў. «Восень пад Мінскам».

Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Зіма».

Літаратура: Г. С. Гампер. «Восень».

Музыка: П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Поры года» («Верасень. Паляванне», «Кастрычнік.
Восеньская песня», «Лістапад. На тройцы»); В. І. Карэтнікаў. Сюіта «Поры года» (п'есы
«Верасень. Адлятаюць птушкі», «Кастрычнік. Залатая восень»).

Дадатковы матэрыял: С. Ю. Жукоўскі. «Лясное возера. Сіняя вада»; І. І. Левітан. «Восеньскі дзень. Сакольнікі»; В. Д. Паленаў. «Залатая восень»; В. К. Цвірко. «Заслаўе»; Ю. Б. Нарштэйн. Анімацыйны фільм «Поры года» (фрагмент).

12. Які ў прыроды характар? (1 гадзіна.)

Разнастайнасць гукаў, рытмаў, колеру ў прыродзе і іх увасабленне ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Характарыстыка колеравай гамы прыроднага свету за акном.

Параўнанне вобраза мора ў розных відах мастацтва.

Падрыхтоўка фотапейзажу «Свет прыроды вакол нас».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: І. К. Айвазоўскі. «Марскі бераг. Развітанне», «Чорнае мора»; К. Манэ. «Гарлачыкі»; П. В. Масленікаў. «Азёрны край».

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Сімфанічная сюіта «Шахеразада» (частка 1); С. В. Рахманінаў. Прэлюдыя № 12 соль-дyez мінор.

Дадатковы матэрыял: І. К. Айвазоўскі. «Дзвяты вал», «Бура на моры ноччу»; В. К. Бялыніцкі-Біруля. «Час цішыні»; К. Хакусай. «Вялікая хваля ў Канагаве»; С. В. Рахманінаў. Раманс «Вясновыя воды».

У СВЕЦЕ КАЗАК (3 гадзіны)

13. Што такое казка? (1 гадзіна.)

Месца і роля казкі ў мастацкай культуры.

Сувязь казкі з жыццём чалавека і прыродай.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Параўнанне вобраза Бабы-Ягі ў творах розных відаў мастацтва.

Падрыхтоўка эцюда-пантамімы «Гном» пад музыку М. П. Мусаргскага.

Выкананне фігуркі казачнага персанажа, які найбольш спадабаўся (лепка, матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. М. Максімаў. «Бабуліны казкі».

Графіка: ілюстрацыі да казак В. П. Славука, І. Я. Білібіна, А. Д. Рэйпольскага, М. М. Качаргіна, А. М. Кашкурэвіча, Т. П. Беразенскай, Б. А. Дзехцярова (на выбар).

Скульптура: А. Л. Обер. «Баба-Яга»; Г. П. Якімава. «Іван з Жар-птушкай».

Музыка: М. П. Мусаргскі. Цыкл «Карцінкі з выстаўкі» («Хатка на курыных лапках (Баба-Яга)»; П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Дзіцячы альбом» («Няніна казка»).

Літаратура: П. П. Яршоў. «Канёк-гарбунок» (урывак); казкі народаў свету (на выбар).

Дадатковы матэрыял: А. А. Роў. Фільм «Марозка»; І. П. Іваноў-Вано. Анімацыйны фільм «Канёк-гарбунок»; Г. Я. Бардзін. Анімацыйны фільм «Лютучы карабель»; А. К. Лядаў. Сімфанічная казка «Баба-Яга. Карцінка да рускай народнай казкі»; К. Д. Бальмонт. Верш «У пачвар».

14. Казачны вобраз у мастацтве (1 гадзіна.)

Казачны вобраз і яго ўвасабленне ў розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Гутарка «Казка ў творах розных відаў мастацтва» (на прыкладзе «Казкі пра цара Салтана...»).

Стварэнне эскіза вокладкі кнігі «Казкі» (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. А. Урубель. «Царэўна Лебедзь»; В. М. Васняцоў. «Царэўна-жаба».

Графіка: ілюстрацыі да «Казкі пра цара Салтана...» А. М. Куркіна, І. Я. Білібіна, У. М. Курдзюмава, Б. А. Дзехцярова (на выбар).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: палехская мініяцюра з выявай Царэўны Лебедзі.

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Казка пра цара Салтана» (дзея чацвёртая, карціна першая).

Літаратура: А. С. Пушкін. «Казка пра цара Салтана...» (урывак).

Дадатковы матэрыял: П. І. Чайкоўскі. Балет «Лебядзінае возера» (тэма Лебедзі); А. І. Дудко, К. М. Сяргееў. Фільм-балет «Лебядзінае возера»; І. П. Іваноў-Вано, Л. І. Мільчын. Анімацыйны фільм «Казка пра цара Салтана».

15. Казка старая і новая (1 гадзіна).

Сюжэтная разнастайнасць казак.

Казачныя сюжэты ў розных інтэрпрэтацыях.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Гутарка «Навошта патрэбна казка?».

Падрыхтоўка вуснага сачынення «Казачны герой учора, сёння, заўтра».

Выкананне творчай работы (на выбар) на тэму «Казачны герой у сучасным свеце».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Сяроў. «Русалка».

Графіка: ілюстрацыі да казкі «Русалачка» І. Я. Білібіна, Б. А. Дзядорава, У. А. Канеўскага, У. П. Панова (на выбар).

Скульптура: Э. Эрыксен. «Русалачка»; Э. Скот. «Русалка».

Літаратура: Х. К. Андэрсен. «Русалачка» (сюжэт).

Дадатковы матэрыял: У. С. Бычкоў. Фільм «Русалачка»; Дж. Радары. «Граматыка фантазіі» (частка на выбар).

16. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

СЯМ'Я Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

17. Мая сям'я (1 гадзіна).

Вобраз сям'і ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму сям'і.

Падрыхтоўка вуснага апавядання пра сваю сям'ю.

Складанне калажа з сямейных фотаздымкаў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Т. Э. Разенталь. «Іаган Себасц'ян Бах з сям'ёй»; Ф. М. Славянскі. «Сямейны партрэт на балконе»; Б. М. Кустодзіеў. «На тэрасе»; У. Я. Макоўскі. «Дэспат сям'і. У майстэрні мастака».

Графіка: А. М. Тычына. «У разбураным горадзе».

Скульптура: скульптурная кампазіцыя «Мая сям'я» ў Маскве; скульптурная кампазіцыя «Сям'я» ў Екацярынбургу.

Музыка: І. С. Бах. «Жарт» (заклучная частка аркестравай сюіты № 2 сі мінор).

Дадатковы матэрыял: З. Я. Серабракова. «За сняданкам»; Н. М. Паплаўская. «Сям'я»; А. Шумілава. Фотаздымак «Браты»; В. К. Копач. Скульптурная кампазіцыя «Сям'я».

18. Традыцы і падзеі ў сям'і (1 гадзіна).

Увасабленне сямейных традыцый у творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму сям'і.

Параўнанне вобразу сям'і ў работах Ж.-Ф. Міле і В. Ван Гога.

Выкананне сямейнага фотаздымка.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: касцёл Святога Сымона і Святой Алены ў Мінску.

Жывапіс: В. Ван Гог. «Першыя крокі» (паводле карціны Міле); П. А. Рэнуар. «Дзяўчаты за фартэпіяна»; Ф. П. Рашэтнікаў. «Прыбыў на канікулы»; Л. Тэўдарадзэ. «Сям'я».

Графіка: Ж.-Ф. Міле. «Першыя крокі».

Скульптура: старажытнарымскі рэльеф з эпізодамі жыцця Карнэлія Стацыя.

Музыка: Д. Д. Шастаковіч. П'еса «Дзень нараджэння» з фартэпіянай сюіты «Дзіцячы спытак».

Дадатковы матэрыял: В. Ф. Сумараў. «Мой дом»; В. У. Кузняцоў. Фартэпіянная сюіта «Тры вясковыя замалёўкі» (фрагмент); Ю. П. Кугач. «Перад святам»; А. М. Флёрава. «Бацька і сын»; музыка С. І. Пажлакова, словы А. С. Ольгіна. Песня «Топ, топ, тупае малыш» у выкананні М. Крысталінскай.

19. Дарослыя і дзеці (1 гадзіна).

Асэнсаванне ў творах мастацтва разнастайнасці ўзаемаадносін дзяцей і дарослых. Вобразнае ўвасабленне прывязанасці паміж дарослымі і дзецьмі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму ўзаемаадносін дзяцей і дарослых.

Выкананне эскіза «Хто жыве ў доме маім».

Падрыхтоўка эцюда-пантамімы «Хто жыве ў доме маім».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Рэмбрант. «Партрэт Цітуса», «Цітус, які чытае», «Цітус»; Б. М. Кустодзіёў. Партрэты дачкі Ірыны (на выбар).

Скульптура: Л. Жукліс. «Сям'я»; Н. В. Крандзіёўская. «Бацька і сын»; У. І. Жбанаў. «Дзяўчынка з парасонам».

Літаратура: С. У. Міхалкоў. Аповесць «Свята непаслушэнства» (сюжэт).

Музыка: музыка У. Я. Шаінскага, словы М. І. Таніча. «Песня пра тату».

Дадатковы матэрыял: А. Л. Барто. «Дóма»; Ф. П. Рашэтнікаў. «Зноў двойка»; Л. Э. Кайль. «Урок»; П. Трубяцкой. «Бацька з дачкой»; Н. Курый-Максыміў. «Сям'я».

СВЕТ ДЗЯЦІНСТВА Ў МАСТАЦТВЕ (4 гадзіны)

20. Дзіўны свет дзяцінства (1 гадзіна).

Вобразы дзяцей у розных відах мастацтва. Разнастайнасць інтанацый дзяцінства ў мастацтве – радасць, бесклапотнасць; летуценнасць, сум.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму дзяцінства.

Параўнанне вобраза дзіцяці ў розных творах мастацтва.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар) на тэму дзяцінства.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. В. Данцыг. «Сонечны кантынент»; З. Я. Серабракова. «Каця з нацюрмортам»; М. М. Ге. «Партрэт Вольгі Паўлаўны Кастычовай»; І. Ф. Хруцкі. «Партрэт дзяўчынкі ў блакітнай сукенцы», «Партрэт хлопчыка ў саламяным капелюшы»; В. А. Сяроў. «Партрэт Мікі Марозава»; В. А. Трапінін. «Партрэт сына Арсенія»; І. Я. Рэпін. «Страказа»; Б. Э. Мурыльё. «Хлопчык з сабакам».

Графіка: А. Дзюрэр. «Аўтапартрэт».

Скульптура: П. Трубяцкой. «Дзеці»; Б. Хільдрэ. «Дзяўчынка».

Музыка: С. С. Пракоф'еў. Балет «Рамэа і Джульета» (дзея першая, карціна другая).

Дадатковы матэрыял: Пінтурыкія. «Партрэт хлопчыка»; К. С. Пятроў-Водкін. «Партрэт хлопчыка»; А. Ф. Пахомаў. «Партрэт хлопчыка з птушкай»; Н. Рушава. «Вяснушкі»; В. Ю. Драгунскі. Апавяданні «Што я люблю», «...і чаго я не люблю».

21. Заняткі і захапленні дзяцей (1 гадзіна).

Заняткі і захапленні дзяцей, адлюстраваныя ў творах розных відаў мастацтва.

Заняткі і захапленні дзяцей рознымі відамі мастацтва (заняткі жывапісам, музыкай).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў пра заняткі і захапленні дзяцей.

Гутарка «Мае любімыя цацкі і гульні».

Замалёўка «Самае цікавая падзея ў маім жыцці».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Трапінін. «Дзяўчынка з лялькай»; А. Г. Венецыянаў. «Пастушок спіць»; В. Р. Пяроў. «Тройка»; М. П. Багданаў-Бельскі. «За кніжкай», «Новая казка»; І. М. Пранішнікаў. «Дзеці на рыбалцы»; У. І. Яроменка. «Алёшка».

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: савецкі фарфор на тэму дзяцінства (дробная пластыка, посуд).

Музыка: К. Дэбюсі. Сюіта для фартэпіяна «Дзіцячы куток» («Серэнада ляльцы», «Маленькі пастух»).

Літаратура: В. І. Парудамінскі. «Пяроў. Тройка».

Дадатковы матэрыял: А. П. Мазалёў. «На канікулах»; Б. М. Кустодзіеў. «Японская лялька»; П. Пікаса. «Хлопчык з мячом»; Н. Чакветадзэ. «Снег»; Г. Д. Сілівончык. «Каляды»; А. Ф. Літвіноўскі. Цыкл п'ес для струннага аркестра «Казкі чароўнага дрэва» (п'еса «Згубленыя»).

22. Дзеці і мастацтва (1 гадзіна).

Дзіцячая творчасць ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму дзяцінства.

Гутарка «Мой любімы занятак».

Выкананне ілюстрацыі да кнігі «Захапленні сучасных дзяцей».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Л. Кармантэль. «Леапольд Моцарт з сынам Вольфгангам і дачкой Нанэрль у лістападзе 1763 г.»; І. І. Фірсаў. «Юны мастак»; Ф. Хальс. «Хлопчыкі спяваюць»; П. А. Фядотаў. «Партрэт Н. П. Ждановіч за фартэпіяна»; М. П. Багданаў-Бельскі. «Талент»; З. Я. Серабракова. «Дзяўчынкі-сільфіды. Балет «Шапэніяна»».

Музыка: Р. Шуман. Цыкл «Карнавал» (фартэпiянная мiнiяцюрa «Шапэн» у выкананнi Е. Мысiна; П. I. Чайкоўскi. Фартэпiянны цыкл «Дзiцячы альбом» (на выбар).

Дадатковы матэрыял: А. Я. Коснiчаў. «Дарвалiся»; Л. Э. Барыа. Скульптура «Маленькi Моцарт»; Э. Дэга. «У балетным класе», скульптура «Чатырнаццацiгадовая танцоўшчыца»; музыка Д. Ф. Тухманова, словы Ю. С. Энцина. Песня «Та-ба-да-ба-дам».

23. Дзецi мараць пра будучыню (1 гадзiна).

Увасабленне дзiцячай мары ў творах розных вiдаў мастацтва.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне i абмеркаванне мастацкiх твораў на тэму дзiяцiнства.

Вуснае сачыненне-фантазiя (прыкладныя тэмы: «Краiна, у якой я хачу пабываць», «Чалавек, з яким я хачу пазнаёмицца»).

Падрыхтоўка праекта «Школа будучынi» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. М. Максiмаў. «Будучы мастак»; «Зноў на радзiме»; М. П. Багданаў-Бельскi. «Вуснае лiчэнне»; Б. М. Няменскi. «Хлапчук»; Ф. П. Рашэтнiкаў. «Хлопчыкi»; Н. Роквел. «Люстэрка».

Музыка: А. Л. Рыбнiкаў. Музыка да кiнафiльма «Праз цернi да зорак»; музыка Я. П. Крылатава, словы Ю. С. Энцина. Песня «Мы маленькiя дзецi» з кiнафiльма «Прыгоды Электронiка», песня «Прыгожае далёка» з кiнафiльма «Госця з будучынi».

Дадатковы матэрыял: Р. Гансалвес. «План палёту»; Г. Олсэн. «Шчасливай дарогi»; С. З. Гацiн. «Летуценнiк»; М. М. Шчырылёў. «Даронкiны мары».

ВОБРАЗ МАЦI Ў МАСТАЦТВЕ (2 гадзiны)

24. Велiч матчынага сэрца (1 гадзiна).

Тэма мацярынства ў мастацтве. Вобраз мацi ў творах розных вiдаў мастацтва.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне i абмеркаванне вобраза мацi ў творах мастацтва.

Параўнанне вобраза мацi ў творах розных вiдаў мастацтва.

Падрыхтоўка вуснага сачынення «Мая мама – лепшая на свеце».

Выкананне фотапартрэта мамы, бабулi.

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. П. Рубенс. «Партрэт Алены Фоурмен з дзвума дзецьмi»; П. Пiкаса. «Мацярынства»; А. Г. Венецыянаў. «Сенакос»; Б. М. Кустодзiеў. «Ранiца»; К. С. Пятроў-Водкiн. «Мацi»; М. А. Савiцкi. «Партызанская мадонна».

Скульптура: Ф. Ф. Каменскi. «Першыя крокi»; скульптары А. М. Заспiцкi, I. Я. Мiско, М. А. Рыжанкоў, архiтэктар А. Р. Трафiмчук. Манумент у гонар мацi-патрыёткi Н. Ф. Купрыянавай; С. Л. Гумiлеўскi. «Спрадвечнае».

Музыка: музыка А. Л. Рыбнiкава, словы Ю. Ч. Кiма. Калыханка Звездара з фiльма «Пра Чырвоны Каптурок».

Дадатковы матэрыял: Ю. П. Кугач. «Ля калыскi»; А. Д. Сiлiвончык. «Калыханка»; Ю. Чарносаў, П. Баркоў. Скульптурная кампазiцыя «Калыска»; А. А. Мiлн. Верш «Непаслухмяная мама»; прыказкi i прымаўкi на тэму мацярынства; Л. У. Скварцова. Аiмацыйны фiльм «Беларуская калыханка».

25–26. Свяшчэнны вобраз мацi (2 гадзiны).

Вобраз мацi з немаўляткам у творах розных вiдаў мастацтва. Вобраз Божай Мацi ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза маці ў творах мастацтва.

Гутарка «Вечны вобраз Багіні-маці ў мастацтве».

Гутарка «Вобраз Божай Маці ў іканапісе».

Даследаванне «Вобразы Божай Маці ў храмах майго горада (пасёлка)».

Стварэнне арыгінальнага віншавання маме да свята.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: тэма мацярынства ў першабытных малюнках; Леанарда да Вінчы. «Мадонна Літа»; Рафаэль. «Сіксцінская Мадонна», «Мадонна ў крэсле»; Уладзімірскі абраз Божай Маці; Казанскі абраз Божай Маці; Багародзіца «Замілаванне» (г. Маларыта); Бялыніцкі абраз Божай Маці.

Скульптура: статуэтка «Багіня Ісіда з немаўляткам Горам на руках»; статуэтка «Афрадыта з Эротам»; Мікеланджэла. «П'ета», «Мадонна Бруге».

Музыка: І. С. Бах – Ш. Гуно. «Ave Maria»; Дж. Б. Пергалезі. «Stabat mater», № 1; Ф. Шуберт. «Ave Maria».

Дадатковы матэрыял: вобраз Багіні-маці ў старажытных культурах; Рэмбрант. «Святое сямейства»; Рафаэль. «Мадонна Канестабіле»; М. А. Савіцкі. «Партызанская мадонна Мінская».

27. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

ВОБРАЗ ЖЫВЁЛЫ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

28. Чалавек і жывёльны свет (1 гадзіна).

Вобраз жывёлы ў розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Дыскусія «Роля жывёлы ў жыцці чалавека».

Выкананне фігуркі свойскай жывёлы (пластылін, лепка).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: фрагмент роспісу пячор Ласко, Шавэ ў Францыі; Ян Брэйгель Малодшы. «Райскі сад».

Скульптура: П. Трубяцкой. «Дзяўчынка з сабакам».

Кніжная графіка: В. А. Дувідаў. Ілюстрацыі да казкі «Кошка, якая гуляла сама па сабе» Р. Кіплінга.

Музыка: П. Уінтэр. «Калыханка кіціхі».

Літаратура: Р. Кіплінг. Казка «Кошка, якая гуляла сама па сабе» (урывак).

Дадатковы матэрыял: Р. Кіплінг. Верш «Кошка цудоўна пая ля агню» (урывак); А. Г. Сняжко-Блоцкая. Анімацыйны фільм «Кот, які гуляў сам па сабе».

29. Як мастакі ствараюць вобразы жывёл (1 гадзіна).

Характар і звычкі жывёл у творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Віртуальная экскурсія ў запарк. Абмеркаванне характару жывёл.

Падрыхтоўка тэатральнай інсцэніроўкі на тэму «Планета жывёл».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Д. Веласкес. «Галава аленя»; П. Потэр. «Сабака на ланцугу»; М. дэ Хондэкутэр. «Куры і качкі».

Грaфiкa: А. Дзюрэр. «Зяцц»; П. Пікаса. «Бык»; С. Бэйхун. «Конь, які скача».

Скульптурa: П. К. Клот. «Кабыла з жарабём»; В. А. Ватагін (на выбар).

Музыка: Ж.-П. Рамо. «Пераклічка птушак»; П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Поры года» («Сакавік. Песня жаўранка»); К. Сен-Санс. Заалагічная фантазія «Карнавал жывёл» («Птушнік»).

Дадатковы матэрыял: Дж. Расіні. «Дуэт-буф двух катоў»; В. А. Ватагін, Я. І. Чарушын, К. К. Флёраў. Творы (на выбар); цыкл фотаздымкаў на тэму «Свет жывёл».

30. Такія розныя жывёлы (1 гадзіна).

Сiмволіка вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Гутарка «Гербы гарадоў Беларусі».

Выкананне творчай работы «Мой хатні гадаванец» (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Скульптурa: помнік вераб'ю (г. Баранавічы); помнік бабру (г. Бабруйск); помнік ваўку (г. Ваўкавыск).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: геральдыка; саломаяпляценне («павукі», фігуркі жывёл); сучасная беларуская кераміка; традыцыйная славянская вышыўка; гліняныя свістулькі.

Дадатковы матэрыял: Э. А. Асадаў. «Вершы пра рудога сабаку»; М. Равэль. Опера «Дзіця і чараўніцтва» («Вальс жабак»); С. Растоцкі. Мастацкі фільм «Белы Бім Чорнае вуха» (фрагмент); Р. Р. Качанаў. Анімацыйны фільм «Рукавічка»; Р. У. Давыдаў. Анімацыйны фільм «Маўглі» (фрагмент).

МАСТАЦТВА Ў НАШЫМ ДОМЕ (3 гадзіны)

31. Наш дом – наш свет (1 гадзіна).

Дом – жыллё чалавека. Ад пячоры першабытнага чалавека да палацаў і замкаў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, якія адлюстроўваюць жыллё чалавека.

Параўнанне жылля чалавека ў розных краінах.

Выкананне фотаздымка арыгінальнага жыллога дома ў горадзе (пасёлку, вёсцы).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурa: віла Рамана Дэль-Казіле (востраў Сіцылія); замак Бодыям у Англіі; Мірскі замак (Рэспубліка Беларусь); Б. Ф. Растрэлі. Кацярынінскі палац у Царскім Сяле (Расія); сядзіба Хрушчовых-Селязнёвых у Маскве (Расія); Л. Марконі. Сядзіба Умястоўскіх у в. Жамыслаў (Рэспубліка Беларусь).

Жывапіс: роспіс пячор першабытнай эпохі (на выбар); фрагмент роспісу «Зараснікі з качкамі ў палёце» (Старажытны Егіпет); калідор Вялікага палявання на віле Рамана дэль-Казіле (востраў Сіцылія).

Грaфiкa: Н. Орда. Работы на выбар.

Дадатковы матэрыял: выявы жылля чалавека ў розныя гістарычныя перыяды; фатаграфіі з цыклаў «Замкі свету», «Замкі Еўропы», «Замкі Беларусі»; работы беларускіх мастакоў, якія адлюстроўваюць архітэктурныя збудаванні Беларусі.

32. Жыллё сучаснага чалавека (1 гадзіна).

Дом сучаснага чалавека. Асаблівасці сучаснай архітэктурны.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне яркіх узораў сучаснай архітэктурны.

Дыскусія «Сучасныя дамы ў маім горадзе (пасёлку, вёсцы)».

Параўнанне жылля чалавека ў розных краінах.
Стварэнне эскіза формы дома (прадмета інтэр'ера) будучыні (аловак).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: В.А. Мазырын. Асабняк А. Марозава ў Маскве (Расія); В. Орта. Асабняк прафесара Э. Таселя ў Бруселі (Бельгія); Ле Карбюзье. Віла Савой у Пуасі (Францыя); Ф. Л. Райт. Дом над вадаспадам (ЗША); К. С. Мельнікаў. Дом архітэктара ў Маскве (Расія); Д. М. Чачулін, А. К. Расткоўскі. Жылы дом ў Маскве (Расія); Х. Сенасіян. Дом «Наўцілус» (Мексіка); У. П. Галушчанка, К. І. Кожыч. Жылы дом у Бабруйска (Рэспубліка Беларусь).

Фатаграфіі з цыкла «Незвычайныя дамы свету».

Дадатковы матэрыял: інтэр'ер архітэктурных збудаванняў рознага прызначэння (на выбар); архітэктурныя праекты З. Хадзід, Ф. Хундэртвасера, С. Боэры, К. Янга, О. Німеера, Н. Фостэра, Д. Янга.

33. Традыцыйнае народнае жыллё (1 гадзіна).

Упрыгожванне народнага жылля (ганак, дзверы, ліштва, стол, печ).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, якія адлюстроўваюць народнае жыллё.

Відэаэкскурсія ў Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту, археалагічны музей «Бярэсце» і іншыя музеі.

Стварэнне вырабу для ўпрыгожвання дома (вышыўка, бісерапляценне, арыгамі, выцінанка).

Стварэнне эскіза вырабу (кубка, талеркі, стала) для ўпрыгожвання дома.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: традыцыйная беларуская хата; інтэр'ер беларускай хаты.

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: беларускі ручнік; выцінанка; беларускі куфар; кераміка.

Літаратура: А. І. Нафрановіч. «Ручнікі».

Дадатковы матэрыял: археалагічныя, этнаграфічныя музеі; музеі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Беларусі; беларускія народныя песні (на выбар).

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу за IV чвэрць.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

35. Творчы праект (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага на працягу вучэбнага года матэрыялу.

Выстава работ (праектаў) вучняў. Прэзентацыя і абарона работ (праектаў) вучняў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ V КЛАСА

Мець уяўленне:

аб паходжанні мастацтва;

тэматычнай разнастайнасці мастацтва;

асноўных сродках мастацкай выразнасці.

Ведаць:

асноўныя тэмы мастацтва;

асноўныя віды мастацтва.

Умець:
вызначаць тэму мастацкага твора;
дыферэнцыраваць мастацкія творы па відах мастацтва;
выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;
увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.
Валодаць:
навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу.

ГЛАВА 3 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VI КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ (35 гадзін)

УВОДЗІНЫ (1 гадзіна)

1. «Вечныя» тэмы ў мастацтве (1 гадзіна).

Мастацтва як спосаб пазнання і адлюстравання рэчаіснасці. Роля мастацтва ў жыцці чалавека і грамадства. Асноўныя тэмы ў мастацтве (чалавек, прырода, гісторыя). Дыялог мастацтва з глядачом (слухачом).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, у якіх увасоблены асноўныя тэмы ў мастацтве.

Дыферэнцыяцыя мастацкіх твораў па тэмах мастацтва.

Вуснае сачыненне «Мая любімая тэма ў мастацтве».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: піраміда Хеопса; старажытная Пальміра (Сірыя); Ф. А. Шлютэр. Замак Гагенцолерн (Германія); касцёл Нараджэння Панны Марыі (г. п. Відзы Браслаўскага раёна Віцебскай вобласці).

Жывапіс: Рафаэль. «Мадонна са шчыглом»; В. Ван Гог. «Зорная ноч»; І. І. Шышкін. «Ручай у лесе (на касягоры)»; З. Я. Серабракова. «За сняданкам»; Ю. М. Пэн. «Вуліца ў Віцебску»; В. К. Бялыніцкі-Біруля. «Восеньскі пейзаж»; Р. У. Кудрэвіч. «Сяброўкі».

Графіка: наскальныя малюнкi; А. М. Кашкурэвіч. Ілюстрацыі да казак Г. Х. Андэрсана; В. А. Ватагін (на выбар).

Музыка: Э. Грыг. «Танец Анітры» з музыкі да драмы «Пер Гюнт» Г. Ібсена.

ЯК УЛАДКАВАНА МАСТАЦТВА (4 гадзіны)

2. Віды і жанры мастацтва (1 гадзіна).

Паняцці «мастацтва», «віды і жанры мастацтва».

Прасторавыя віды мастацтва (архітэктура, выяўленчае, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва). Часавыя віды мастацтва (музыка, літаратура). Танец як прасторава-часавы від мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва розных відаў і жанраў.

Дыферэнцыяцыя мастацкіх твораў па відах і жанрах мастацтва.

Выкананне малюнка ў адным з жанраў выяўленчага мастацтва.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: палацава-паркавы комплекс «Цвінгер» (Германія); фантан Трэві ў Рыме (Італія); касцёл Богага Провіду ў Слабодцы (Рэспубліка Беларусь).

Жывапіс: М. Сар’ян. «Макі»; А. Г. Венецыянаў. «Дзяўчына ў хустцы»; А. М. Герасімаў. «Півоні»; К. І. Качан. «Зіма ў Навагрудку».

Графіка: В. А. Сяроў. «Партрэт балерыны Т. П. Карсавінай»; А. А. Астаповіч. «Зіма».

Скульптура: З. К. Цэрэтэлі. «Вялікія майстры (П. Пікаса, А. Мадзільяні, М. Шагал, А. Маціс, В. Ван Гог)»; К. У. Селіханаў. «Муза оперы»; М. М. Антакольскі. «Нестар-летапісец».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Р. Кусцюр’е. Збан; А. Маркерон. Блюда; мэбля ў стылі буль, па выбары (Францыя); івянецкая кераміка.

Музыка: Ф. Мендэльсон. «Венецыянская баркарола» з фартэпіяннага цыкла «Песні без слоў»; Я. А. Глебаў. Харэаграфічная навела «Мушкецёры».

3. Вучымся разумець выяўленчае мастацтва (1 гадзіна).

Сродкі мастацкай выразнасці.

Жывапіс (колор, каларыт), графіка (кропка, лінія, пляма), скульптура (аб’ёмная мадэліроўка).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва.

Параўнанне сродкаў мастацкай выразнасці жывапісу, графікі, скульптуры.

Выкананне творчай работы ў адным з відаў выяўленчага мастацтва (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Рэмбрант. «Мастак у майстэрні»; П. Мандрыян. «Кампазіцыя з чырвоным, сінім і жоўтым»; Н. С. Ганчарова. «Паўлін пад яркім сонцам. Стыль егіпецкі»; вітражы (на выбар); мазаіка (на выбар).

Скульптура: Р. Монці. «Мармуровы вэлюм»; А. А. Анікейчык. «Мінчанка».

Графіка: Х. Грыс. «Нацюрморт з гітарай»; А. Маціс. «Аўтапартрэт»; Эль Лісіцкі. «Забіяка»; В. У. Ядэмскі. «Дзьмухаўцы»; М. М. Жукаў. «Навошта вучыцца?».

4. Вучымся разумець архітэктурную, музычнае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва (1 гадзіна).

Архітэктурна (кампазіцыя, маштаб, прапорцыі).

Музыка (гук, рытм), літаратура (слова).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва (форма, матэрыял, дэкор).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктурных пабудов, твораў музычнага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Гутарка «Сродкі мастацкай выразнасці розных відаў мастацтва».

Выкананне вырабу дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва з арыгінальным арнамантам.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурна: сабор у Сіене (Італія); замак Бутрон у пас. Гатыка (Іспанія); бізнес-цэнтр у Альшвілі (Швейцарыя); культурны цэнтр Гейдара Аліева ў Баку (Азербайджан); палац Пуслоўскіх у в. Косава (Рэспубліка Беларусь); ратуша ў Нясвіжы (Рэспубліка Беларусь); будынак драматычнага тэатра ў Гродне (Рэспубліка Беларусь).

Музыка: Ф. Ліст. Эцюд «Шум лесу»; Г. Гарэлава. «Дыялог з захадам» (музыка для кельцкай арфы і 22 бакалаў, напоўненых дажджавой вадой), «Прыгаворка» (канцэрт для габоя з аркестрам, 3 частка).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: прыклады дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва розных краін свету (на выбар).

5. Вобраз Творцы ў мастацтве (1 гадзіна).

Творчы працэс як тэма ў мастацтве. Атрыбуты мастацтва. Абагульнены вобраз Творцы ў мастацкіх творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, у якіх адлюстраваны творчы працэс.

Гутарка аб творчых прафесіях.

Выкананне эскіза эмблемы (лагатыпа) аднаго з відаў мастацтва.

Выкананне аўтапартрэта (матэрыял і тэхніка па выбары).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: К. Врэдэнбург. «Мастак Ян Бекер за працай»; Л. В. Пастэрнак. «Мукі творчасці»; Г. Г. Вінаградава. «Белая лебедзь»; Н. Ланкрэ. «Партрэт танцоўшчыцы Камарго»; М. Іванова-Ачарэт. «Дзеці. Лялечны тэатр»; В. Ваньковіч. «Аўтапартрэт»; М. З. Шагал. «Віяланчэліст».

Графіка: Рэмбрант. «Аўтапартрэт»; А. М. Лаўрухін. «Пушкін. Яўгеній Анегін».

Скульптура: П. К. Клод. Помнік І. А. Крылову; В. І. Мухіна. Помнік

П. І. Чайкоўскаму; С. Далі. «Сюррэалістычнае піяніна»; С. Т. Канёнкаў. «Паганіні»;

Ю. М. Фірсанаў. «Антракт»; У. І. Жбанаў. «Дойлід».

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: майсенскі фарфор, фарфор савецкага перыяду на тэму мастацкай творчасці (на выбар).

ДЫЯЛОГІ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

6. Дыялог мастацтваў (1 гадзіна).

Архітэктура – «музыка ў камені». «Музычнасць і паэтычнасць» жывапісу. «Маляўнічасць» музыкі і літаратуры. «Празаічнасць і паэтычнасць» графікі. «Музычная» скульптура. Пластыка ў танцы і ў скульптуры.

Асноўныя віды дзейнасці.

Характарыстыка твораў прасторавых відаў мастацтваў з выкарыстаннем эпітэтаў, уласцівых часавым мастацтвам.

Характарыстыка твораў часавых відаў мастацтваў з выкарыстаннем эпітэтаў, уласцівых прасторавым мастацтвам.

Выкананне праекта «Дыялог мастацтваў» (тэма і віды мастацтва на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Палац Каталонскай музыкі (Барселона); палац Бельведэр (Аўстрыя); Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь; Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр.

Жывапіс: К. Манэ. «Дама ў садзе Сэнт-Адрэс»; М. К. Чурлёніс. «Стварэнне свету ІХ», «Саната мора» (трышціх).

Скульптура: А. Канова. «Танцоўшчыца»; Э. Хільтунен. Помнік Яну Сібеліусу; П. Мархаўс. «Трубадур»; Э. Трэбіна. Помнік танга.

Кніжная графіка: ілюстрацыі беларускіх аўтараў (на выбар).

Музыка: П. І. Чайкоўскі. Канцэрт № 1 для фартэпіяна з аркестрам (1 частка); М. К. Агінскі. Паланэз «Развітанне з Радзімай».

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: беларуская выцінанка (на выбар); фарфор савецкага перыяду на тэму мастацтва (на выбар).

7. Садружнасць мастацтваў (1 гадзіна).

Садружнасць рукатворных і прыродных форм і фарбаў у садова-паркавых комплексах.

Садружнасць мастацтваў у сучасных масавых культурных праектах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне прыкладаў узаемадзеяння розных відаў мастацтва.

Гутарка «Мая самая незвычайная сустрэча з мастацтвам».

Конкурс на самую арыгінальную ідэю мастацкага праекта (выставы, канцэрта, фестывалю) у сваім рэгіёне.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура і манументальна-дэкаратыўнае мастацтва: палацава-паркавы ансамбль «Версаль» (Францыя); палац Сан-Сусі ў загарадным комплексе (Патсдам); палацава-паркавы ансамбль «Пецяргоф» (Расія); Кржыжыкавы фантаны (Чэхія); палацава-паркавы ансамбль у г. Нясвіжы (Рэспубліка Беларусь).

Літаратурна-музычныя кампазіцыі: цыкл «Казкі з аркестрам» (на выбар) (Расія).

Масавыя праекты (Рэспубліка Беларусь): фестываль опернага і балетнага мастацтва «Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў»; фестываль беларускай песні і паэзіі; мастацкі праект «Музей усіх муз»; Міжнародны фестываль мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».

8. Сінтэз мастацтваў (1 гадзіна).

Ідэя сінтэзу сродкаў мастацкай выразнасці розных відаў мастацтва (архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва, музыка, літаратура, харэаграфія).

Сінтэтычныя віды мастацтва (тэатр, цырк, кіно).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў тэатральнага, цыркавога і кінамастацтва.

Гутарка «Сінтэз у мастацтве – гэта...».

Запаўненне табліцы «Сродкі выразнасці ў сінтэтычных відах мастацтва».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Тэатр: «Чароўная лямпа Аладзіна», «Прыгоды Бураціна». Спектаклі Дзяржаўнага акадэмічнага цэнтральнага тэатра лялек С. В. Абрацова (Расія); А. У. Рабаконь. Музыкальны тэлеспектакль «Алі-баба і сорок разбойнікаў».

Кіно: Б. У. Рыцараў. Мастацкі фільм «Чароўная лямпа Аладзіна»; Ф. С. Хітрук. Анімацыйны фільм «Канікулы Баніфацыя»; цыркавыя паказы (на выбар).

Выяўленчае мастацтва: С. А. Бандарэнка. Скульптуры каля Беларускага дзяржаўнага цырка (Рэспубліка Беларусь); І. Я. Білібін. Ілюстрацыі да казкі «Дыван-самалёт».

9. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

СВЯТА Ў ЖЫЦЦІ ЛЮДЗЕЙ (2 гадзіны)

10. Святы ў розных культурах свету (1 гадзіна).

Паходжанне свят у розных культурах свету.

Асаблівасці каляндарных, рэлігійных, нацыянальных, дзяржаўных, сямейных свят.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на тэму свята.

Гутарка «Незвычайныя святы, якія я ведаю».

Выкананне віншавальнай паштоўкі «Свята майго горада (вёскі, пасёлка)», «Дзень нараджэння».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. Мілер. «Майскае дрэва»; М. П. Багданаў-Бельскі. «Імяніны настаўніцы»; А. А. Пластаў. «Велікодны нацюрморт»; Э. П. Паноў. «Светлае Хрыстова Уваскрэсенне».

Графіка: Л. М. Бём. Віншавальныя паштоўкі да сямейных свят (на выбар).
Фестывалі і карнавалы ў Італіі, Шатландыі, Германіі, Бразіліі, Нідэрландах (відэафрагменты на выбар).
Дзяржаўныя святы ў Рэспубліцы Беларусь (відэафрагменты на выбар).

11. Таемства народных свят (1 гадзіна).
Каляндарныя святы славян: цыклічнасць, сувязь з прыродай.
Святы «Гуканне вясны», «Купалле», «Каляды», «Масленіца» і іншыя.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на тэму народнага свята.
Гутарка «Незвычайныя абрады, якія я ведаю».
Выкананне распісу велікоднага яйка (пісанкі).
Падрыхтоўка сцэнарыя каляндарнага свята (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Жывапіс: Б. М. Кустодзіёў. «Масленіца»; Н. Лавіцкая-Ярмолава. Дыптых «Гуканне вясны»; В. В. Архіпава. «Калядныя калядкі»; М. М. Філіповіч. «На Купалле»; Г. Д. Сілівончык. «Каляда», «Самая зорная ноч», «Шпакі прыляцелі».
Графіка: Л. М. Бём. Віншавальныя паштоўкі да каляндарных свят (на выбар).
Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: калядныя маскі і атрыбуты «Калядная зорка» («Калядная зорка», «Каза», «Бусел» і іншыя); цацкі-свістулькі; серыя манет «Святы і абрады беларусаў».
Музыка: беларускія народныя абрадавыя песні (на выбар).
Беларускія народныя святы: відэафрагменты на выбар.

ТЭАТР БАЧНЫ І НЯБАЧНЫ (7 гадзін)

12. Паходжанне тэатра (1 гадзіна).
Вытокі тэатра. Уладкаванне старажытнагрэчаскага тэатра.
Трагедыя і камедыя як асноўныя тэатральныя жанры.

Асноўныя віды дзейнасці.
Відэаэкспедыцыя ў старажытнагрэчаскі тэатр.
Гутарка «Як выглядаў акцёр у старажытнагрэчаскім тэатры».
Параўнанне ўладкавання старажытнагрэчаскага і сучаснага тэатраў.
Выкананне маскі (эскіза маскі) для сучаснага спектакля.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Выявы антычных тэатраў; відэафільмы пра старажытнагрэчаскі тэатр; маскі акцёраў старажытнагрэчаскага тэатра; выявы акцёраў і тэатральных сцэн у антычным мастацтве.

13–15. Вучымся разумець тэатральнае мастацтва (3 гадзіны).
Драматургічны твор (п'еса) як аснова драматычнага спектакля.
Тэатральны паказ як вынік калектыўнай творчасці. Роля рэжысёра, сцэнографа, акцёра. Музычна-шумавое і светлавае афармленне спектакля.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў.
Характарыстыка аднаго з персанажаў п'есы (на выбар): характар, знешні выгляд, учынкi.
Параўнанне інсцэніроўкі з літаратурнай крыніцай (на выбар).
Стварэнне інсцэніроўкі (твор на выбар, групавая работа).
Выкананне эскіза касцюма (грыму) персанажа.
Выкананне эскіза дэкарацыі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты тэатральных паказаў (на выбар).
Эскізы касцюмаў, дэкарацыі да спектакляў беларускіх тэатраў.
Музычна-шумавое афармленне спектакляў беларускіх тэатраў.

16. Творчы ўрок (1 гадзіна).
Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.
Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

17. Як уладкаваны сучасны тэатр? (1 гадзіна.)
Глядзельная зала і сцэна.
Закулісная частка тэатра. Асноўныя тэатральныя прафесіі.
Мастацтва быць гледачом.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў.
Наведванне (відэаэкскурсія) закуліснай часткі тэатра.
Гутарка-разважанне «З кім з работнікаў закуліснай часткі тэатра я хацеў бы пазнаёміцца».
Арганізацыя сцэнічнай прасторы ў школе (клас, фае, зала і іншыя).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты тэатральных паказаў (на выбар).
Відэафрагменты пра асаблівасці тэатральных прафесій і рэпетыцый спектакляў, магчымасці сцэны (на выбар).

18. Тэатр лялек (1 гадзіна).
Першыя тэатральныя лялькі. Асаблівасці ляльнага спектакля. Упраўленне лялькамі.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў ляльнага тэатра.
Наведванне (відэаэкскурсія) тэатра лялек.
Характарыстыка персанажа ляльнага спектакля: асаблівасці і сродкі ўвасаблення.
Гутарка «Чым падобныя і чым адрозніваюцца персанажы драматычнага і ляльнага спектакляў».
Выраб лялькі (матэрыял, тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты спектакляў тэатра лялек (на выбар).

19. Музычны тэатр: опера і балет (1 гадзіна).
Сродкі выразнасці ў оперы і балете. Лібрэта як аснова музыкальнага тэатра.
Рэжысёр, кампазітар, балетмайстар і выканаўца ў музычным спектаклі. Дэкарацыі і касцюмы ў музычным тэатры. Значэнне дырыжора і аркестра ў спектаклі.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў паказаў тэатра оперы і балета.
Наведванне музыкальнага тэатра. Экскурсія (відэаэкскурсія) у Вялікі тэатр Беларусі.
Гутарка «Чым падобныя і чым адрозніваюцца персанажы драматычнага і музыкальнага спектакляў».
Характарыстыка аднаго з персанажаў спектакля оперы (балета): знешні выгляд, характар, паводзіны, сродкі ўвасаблення.
Музычнае афармленне падрыхтаванай на папярэдніх уроках інсцэніроўкі. Музыкальная характарыстыка дзеючых асоб.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музычныя спектаклі (відэафрагменты): М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Снягурачка»; П. І. Чайкоўскі. Балет «Шчаўкунок»; С. С. Пракоф'еў. Балет «Папялушка».

КІНО – ДЗЯСЯТАЯ МУЗА (7 гадзін)

20. Паходжанне кінамастацтва (1 гадзіна).

Тэатр ценяў. Першыя кінаапараты. Першыя фільмы.

Гук і колер у кіно.

Асноўныя віды дзейнасці.

Азнаямленне з першымі спробамі фіксацыі руху.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў першых фільмаў у гісторыі сусветнага кіно.

Дыскусія «Што страціла і што набыло кіно са з'яўленнем гуку і колеру».

Стварэнне «цуда-нататніка» (або таўматропа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Тэатр ценяў; Э.-Г. Робертсан. Спектакль «Шкілет» (фатаграфіі).

Кінафрагменты (на выбар): браты Люм'ер. «Прыбыццё цягніка», «Паліты палівальшчык»; Б. Кітан. «Пудзіла»; Ж. Мельес. «Падарожжа на Месяц»; Г. Лойд. «Нарэшце ў бяспецы»; Дж. Сміт. «Бабуліна павелічальнае шкло»; Ч. Чаплін. «Малы», «Агні вялікага горада»; В. Флемінг. «Чараўнік краіны Оз».

21–22. Ігравое (мастацкае) кіно (2 гадзіны).

Літаратурны і кінасцэнарый. Значэнне рэжысёра, кінааператара і мастакоў (пастаноўшчыка, касцюмера, грывёра) у стварэнні кінаобраза. Майстэрства акцёра ў кіно. Этапы працы над фільмам.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне кінафрагментаў мастацкага кіно.

Віртуальнае наведванне здымачнай пляцоўкі.

Гутарка «Агульнае і рознае ў літаратурным і кінасцэнарый».

Абмеркаванне асноўных кінапрафесій.

Выкананне раскадроўкі на свабодную тэму.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты (на выбар): Э. Портэр. «Вялікае аграбленне цягніка»; Ю. В. Тарыч. «Лясная быль»; Р. А. Быкаў. «Пудзіла»; С. С. Гаварухін. «Радасці і смутак маленькага лорда»; А. Н. Міта. «Казка падарожжаў»; В. С. Бычкоў. «Здабытак рэспублікі»; Ф. С. Хітрук. «Фільм, фільм, фільм»; Л. А. Нячаеў. «Руды, сумленны, закаханы»; А. В. Турава. «КіндэрВілейскі прывід».

23–24. Вучымся разумець кіно (2 гадзіны).

Дзеянне як галоўны сродак выразнасці ў кінамастацтве. Выява і гук у фільме. Роля мантажу ў кінакарціне. Асаблівасці дэкарацый, касцюмаў і грыву ў кіно.

Чараўніцтва спецэфектаў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў, у якіх яскрава выяўляюцца сродкі выразнасці кіно.

Экскурсія (відэаэкскурсія) на Нацыянальную кінастудыю «Беларусьфільм».

Конкурс «Хто назаве больш песень з кінафільмаў?».

Дыскусія «Які сродак выразнасці ў кіно самы галоўны?» («Навошта патрэбны мантаж у кіно?», «Кіно са спецэфектамі і без...»).

Выкананне эскіза касцюма (грыву) для персанажа фільма.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты: на выбар.

25. Анімацыйнае кіно (1 гадзіна).

Першыя анімацыйныя фільмы.

Маляванья і аб'ёмныя персанажы. Арыгінальныя аўтарскія тэхналогіі ў анімацыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў анімацыйных фільмаў.

Распрацоўка сюжэта анімацыйнага фільма.

Выкананне эскіза персанажа анімацыйнага фільма па распрацаваным сюжэце (групавая работа).

Музычная характарыстыка персанажа.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты: Э. Рэйно. «Бедны П'еро»; Э. Коль. «Фантасмагорыя»; Дж. С. Блэктан. «Камічныя фазы смешных твараў»; В. А. Старэвіч. «Страказа і Мурашка»; І. П. Іваноў-Вано. «Казка пра мёртвую царэўну і сем асілкаў», «Сеча пры Кержанцы»; Г. Я. Бардзін. «Адажыя»; У. Дысней (на выбар); іншыя.

26. Анімацыйнае кіно беларускіх майстроў (1 гадзіна).

Беларускія анімацыйныя праекты. Беларускія аніматары.

Галерэя анімацыйных персанажаў, створаных беларускімі майстрамі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў анімацыйных фільмаў беларускіх аўтараў.

Віртуальная прагулка па студыі анімацыйных фільмаў на Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм».

Замалёўка анімацыйнага персанажа ў розных фазах руху.

Падрыхтоўка мультвіктарыны.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Анімацыйныя фільмы беларускіх майстроў (на выбар).

27. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

МАСТАЦТВА «НА КОНЧЫКАХ ПАЛЬЦАЎ» (6 гадзін)

28–29. Фатаграфія як від мастацтва (2 гадзіны).

Першыя спробы стварэння фатаграфіі. Асаблівасці фатаграфіі як віда мастацтва. Дакументальная і мастацкая фатаграфія.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне дакументальнай і мастацкай фатаграфіі.

Дыскусія «Фатаграфія XIX і XXI стагоддзяў: падабенства і адрозненне».

Выкананне фотакалажа (тэма на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Ж. Ньепс. «Выгляд з акна на Le Gras»; Дж. Максвел. «Трохколерны бант»; Р. Медэр. «Начныя маланкі над Гранд-Каньёнам», «Шарль Годфры пралятае праз Трыумфальную арку ў Парыжы на сваім самалёце «Nieuport 11» 7 жніўня 1919 года»; Ф. Халсман. «Сальвадор Далі з коткамі»; фатаграфіі С. М. Пракудзіна-Горскага, Я. Булгака, Л. Дашкевіча (на выбар); В. В. Малышчыц. Праект «Беларусь: у абдымках зорак»; фатаграфіі сучасных фотамастакоў (на выбар).

30–31. Тэлебачанне (2 гадзіны).

Асаблівасці тэлевізійнага адлюстравання: «эфект прысутнасці».
Інфармацыйныя, пазнавальныя і забаўляльныя тэлеперадачы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў папулярных тэлепраектаў.

Гутарка: «Кінематограф і тэлебачанне: агульнае і рознае».

Падрыхтоўка праекта тэлеперадачы (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Тэлеперадачы: на выбар.

32–33. Камп'ютарнае мастацтва (2 гадзіны).

Камп'ютар як інструмент мастака.

Камп'ютарная графіка. Камп'ютарная анімацыя. Камп'ютарная музыка. Сучасныя тэхналогіі ў кінематографе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне твораў, створаных пры дапамозе лічбавай тэхнікі.

Дыскусія: «Камп'ютарнае мастацтва: за і супраць».

Падрыхтоўка эскіза прадмета (паштовая марка, паштоўка, этыкетка) на тэму мастацтва з дапамогай графічнага рэдактара.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Творы на выбар.

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

35. Паўтарэнне і абагульненне. Творчы праект (1 гадзіна).

Асноўныя тэмы ў мастацтве.

Асноўныя віды і жанры мастацтва.

Сінтэтычныя віды мастацтва.

Выстава работ (праектаў) вучняў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VI КЛАСА

Мець уяўленне:

пра паходжанне мастацтва;

ролю і месца мастака ў свеце мастацкай культуры;

тэматычную разнастайнасць мастацтва;

месца і ролю мастацтва ў жыцці чалавека, сям'і, грамадства;

асаблівасці нацыянальнай культуры.

Ведаць:

асноўныя тэмы мастацтва;

асноўныя віды і жанры мастацтва;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва.

Умець:

вызначаць тэму мастацкага твора;

дыферэнцыраваць творы па відах і жанрах мастацтва;

выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;

выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;
уасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.
Валодаць навыкамі пошуку і крытычнага адбору інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу.

**«ГЛАВА 4
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VII КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ
ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
(35 гадзін)**

У ПОШУКАХ ПРЫГАЖОСЦІ: МАСТАЦТВА ПЕРШАБЫТНЫХ ЧАСОЎ (4 гадзіны)

1. Мастацтва першабытнай эпохі: пасланне нашчадкам (1 гадзіна).

З’яўленне мастацтва: ад пераймання да творчасці. Сінкрэтызм першабытнай культуры. Сюжэты першабытных выяў. Вобраз чалавека і вобраз жывёлы ў першабытным мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне артэфактаў першабытных часоў.

Гутарка на тэму «Чаму першабытнае мастацтва цікавае сучаснаму чалавеку?».

Параўнанне асаблівасцей уасаблення вобразаў жывёлы і чалавека (на выбар) у творах мінулага і сучаснасці.

Выкананне малюнка (тэма на выбар) у стылістыцы першабытнага мастацтва.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Роспісы у пячорах Ласко, Шавэ, Руфіньяк, Лартэ, Ла-Мадлен (Францыя), Куэва-дэ-лас-Манас (Аргенціна), Тасілін-Аджэр (Алжыр), Альтаміра (Іспанія), Пекарна (Чэхія); скульптура «Мядзведзь» (пячора Мантэспан, Францыя); прыклады палеалітычных Венер; Вялікі Шыгірскі ідал (Свярдлоўская вобласць, Расія).

2. Асваенне прасторы: зараджэнне архітэктуры (1 гадзіна).

Жыллё першабытнага чалавека: першыя спробы будаўніцтва. Мегалітычныя збудаванні (менгіры, дальмены, кромлехі). Стоўнхендж. Культавая архітэктура.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне артэфактаў першабытных часоў.

Параўнанне архітэктурных збудаванняў першабытнай эпохі ў розных рэгіёнах.

Конкурс на найбольш цікавую версію паходжання мегалітычных збудаванняў (на выбар) (групавая работа).

Выкананне эскізнага малюнка (макета) малой архітэктурнай формы (альтанкі, прыпынка грамадскага транспарту, лаўкі ў парку) у стылі мегалітычнай архітэктуры.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Прыклады жылля першабытнага чалавека, мегалітычнай архітэктуры, першабытных пахаванняў у розных рэгіёнах.

3. Мастацтва першабытных часоў на беларускіх землях (1 гадзіна).

Мастацтва першых стаянак на тэрыторыі Беларусі. Уасабленне вобраза чалавека і вобраза жывёлы ў прадметах мастацтва. Арнаментцыя керамікі. Ювелірныя ўпрыгожанні.

Культура старажытных гарадзішчаў.

Асноўныя віды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва першабытнага перыяду беларускiх земляў.

Гутарка на тэму «Чаму ў культуры першабытнага грамадства шырокае распаўсюджанне атрымала дэкаратыўна-прыкладное мастацтва?».

Наведванне краязнаўчага музея свайго рэгіёна. Абмеркаванне экспанатаў.

Выкананне эскіза прадмета з элементамі арнаменту першабытнага мастацтва.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Прадметы, знойдзеныя на стаянках Юравічы, Азёрнае-2, Асавец, Бердыж, Вець-VI, гарадзішча Нікадзімава: дробная пластыка, кераміка, прылады працы, ювелірныя ўпрыгожанні.

4. Язычніцкая культура на беларускiх землях (1 гадзіна).

Асаблівасцi вераванняў старажытных славян.

Культавыя збудаванні і скульптура на беларускiх землях. Традыцыі пахавання. Ювелірныя вырабы і дробная пластыка.

Асноўныя віды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва першабытнага перыяду беларускiх земляў.

Дыскусія на тэму «Традыцыі і абрады нашых продкаў».

Параўнанне ювелірных упрыгожанняў першабытнай эпохі з вырабамі сучасных майстроў.

Выкананне эскіза ювелірнага ўпрыгожання (цацкі, бірулькі) з элементамі першабытнага мастацтва, знойдзенага на беларускiх землях.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Славянскае жыллё і курганы; культавыя збудаванні: Слонімска ідал, Даўгінаўска ідал, валуны.

МАСТАЦТВА, ЗАСТЫЛАЕ НА ТЫСЯЧАГОДДЗІ: СТАРАЖЫТНЫ ЕГІПЕТ (4 гадзіны)

5. Ідэі вечнага жыцця ў старажытнаегіпецкай архітэктурцы (1 гадзіна).

Рытуальна-магічныя асновы мастацтва Старажытнага Егіпта. Піраміда Джосера. Вялікія піраміды ў Гізе. Вялікі сфінкс у комплексе пірамід.

Храмавыя комплексы ў Абу-Сімбеле, Карнаку і Луксары.

Асноўныя віды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне старажытнаегіпецкiх пірамід.

Гутарка на тэму «Вялікія піраміды ў Гізе – першы цуд свету».

Замалёўка-рэканструкцыя храма Амона-Ра (ці іншага).

Падрыхтоўка вуснага апавядання на тэму «Дзе я хацеў бы пабываць у Егіпце?».

Выкананне творчай работы (тэхніка і матэрыял на выбар) на тэму «Старажытнаегіпецкія матывы ў сучаснай архітэктурцы».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Піраміда Джосера; Вялікія піраміды (Гіза); Вялікі сфінкс Хефрэна (Гіза); памінальны храм Хатшэпсут (Дэйр эль-Бахры); храм Рамсэса II (Абу-Сімбел); храм Амона-Ра (Луксар); храм Амона-Ра і алея сфінксаў (Карнак).

6. Сюжэты і вобразы ў выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта (1 гадзіна).

Мастацкі канон у выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта. Сюжэты і вобразы ў жывапісе і скульптуры. Шэдэўры выяўленчага мастацтва ў эпоху Эхнатона.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва Старажытнага Егіпта.

Характарыстыка асноўных тэм і сюжэтаў у выяўленчым мастацтве.

Дыскусія на тэму «Мастацкі канон у мастацтве мінулага і сучаснасці».

Выкананне сілуэтнага малюнка чалавека ў адпаведнасці са старажытнаегіпецкім мастацкім канонам.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Рэльеф дойліда Хесіры; рэльеф «Эхнатон з сям'ёй»; роспіс з магільні вяльможы Небамона «Паляванне ў зарасніках папірусу»; роспіс з грабніцы Хнумхатэпа II «Кармленне антылоп»; статуя вяльможы Ранафера; статуя пісца Каі; статуі царэвіча Рахатэпа і яго жонкі Нафрэт; бюст царыцы Неферціці.

7. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва Старажытнага Егіпта (1 гадзіна).

Старажытнаегіпецкае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: посуд, мэбля, адзенне, ювелірныя ўпрыгожанні. Вырабы з каменю. Вынаходніцтва фаянсу і шкла. Скарбы Тутанхамона.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Старажытнага Егіпта.

Характарыстыка асноўных тэм і сюжэтаў у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве Старажытнага Егіпта.

Выкананне эскіза прадмета дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва (посуду, мэблі і іншых) у стылістыцы старажытнаегіпецкіх майстроў.

Праект-даследаванне «Якія дасягненні старажытнаегіпецкай культуры выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Палетка чатырох гіен; старажытнаегіпецкія канопы; фаянсавыя і шклянныя вырабы: посуд, вазы, флаконы, сасуды, статуэткі; ювелірныя ўпрыгожанні: падвескі, каралі-каўнер, пектараль, бранзалеты, залатая пахавальная маска Тутанхамона; адзенне: сандалі Тутанхамона; мэбля: залаты трон Тутанхамона.

8. Загадкі Старажытнага Егіпта: літаратура і музыка (1 гадзіна).

Старажытнаегіпецкая міфалогія. Гімны і павучанні. Апавяданні і казкі.

Музыка Старажытнага Егіпта. Старажытнаегіпецкія музычныя інструменты.

Асноўныя віды дзейнасці.

Чытанне і пераказ урыўка старажытнаегіпецкага міфа (гімна, павучання, апавядання, казкі).

Параўнанне музычных інструментаў Старажытнага Егіпта з сучаснымі музычнымі інструментамі.

Выкананне ілюстрацыі да літаратурнага твора (на выбар) у старажытнаегіпецкай стылістыцы.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Міфы Старажытнага Егіпта ў пераказе для дзяцей (на выбар); гімн Сямі Хатхор; «Апавяданне Сінухё» (сюжэт); «Казка пра пацярпелага караблекрушэнне» (сюжэт).

Выявы пісцоў і музыкаў у выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта.

9. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

МАСТАЦТВА ПРАЗ ТЫСЯЧЫ ГАДОЎ: СТАРАЖЫТНЫ ЁСХОД (6 гадзін)

10. Мастацтва шумераў: моц кіраўніка і вера ў багоў (1 гадзіна).

Архітэктура шумераў: палацы, храмавыя вежы-зікураты. Скульптура: выявы жывёл, багоў, цароў. Развіццё пісьменства. «Эпас пра Гільгамеша» – найстаражытны твор літаратуры.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва шумераў.

Параўнанне старажытнаегіпецкіх пірамід і шумерскага зікурата.

Чытанне фрагментаў «Эпасу пра Гільгамеша» (пераклад М.С. Гумілёва).
Абмеркаванне асноўных сюжэтных ліній.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Шумерскі горад (рэканструкцыя); зікурат (Ур); штандар вайны і міру з Ура; каменная цыліндрычная пячатка з выявай быка; статуэткі адарантаў; арфа з галавой быка з грабніцы Пуабі; адбітак з цыліндрычнай пячаткі «Гільгамеш змагаецца з быком»; клінапісная таблічка шумерскага цара Зімы-Ліма.

11. Вавілон і Асірыя: барацьба за культурныя каштоўнасці (1 гадзіна).

Ранні Вавілон: нашчадкі шумераў. Стэлы як помнікі манументальнага мастацтва. Асаблівасці новававілонскай архітэктуры. Цуд свету «Вісячыя сады».

Мастацтва Асірыі: адлюстраванне ўлады правіцеляў. Гароды і царскія палацы Асірыі. Сюжэты дэкаратыўных рэльефаў: сцэны бітваў, паляванняў, прыдворнага жыцця. Выявы рэальных і фантастычных жывёл.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Вавілона і Асірыі.

Гутарка на тэму «Што запазычлі вавіляняне ў культуры шумераў?».

Замалёўка-рэканструкцыя «Вісячых садоў».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Вавілон: панарама горада Вавілон (рэканструкцыя); стэла цара Хамурапі; рэльеф «Цар Хамурапі і сонечны бог Шамаш»; Вароты багіні Іштар; выявы жывёл на варотах багіні Іштар; Вісячыя сады (варыянты рэканструкцый).

Асірыя: панарама гарадоў Дур-Шарукін і Ніневія (рэканструкцыі); шэду з Пергамскага музея; група рэльефаў з выявай эпизодаў палявання на львоў цара Ашурбанипала.

12. Мастацтва Старажытнага Ірана: услаўленне магутнасці цара і яго дзяржавы (1 гадзіна).

Парадная палацавая архітэктура. Сюжэты каменных рэльефаў: культавыя і прыдворныя цырымоніі, чароды воінаў і даннікаў. Царскія магільныя скляпы. Зааморфныя і раслінныя матывы ў ювелірных вырабах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Старажытнага Ірана.

Гутарка на тэму «Сюжэты і вобразы ў мастацтве Старажытнага Ірана».

Міні-праект «Вобраз фантастычнай жывёлы ў стылістыцы старажытнаіранскага мастацтва» (тэхніка і матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Палацы ў Персепалі і Сузах; вароты са скульптурнымі выявамі шэду (Персепаль); рэльефныя кампазіцыі ў палацы (Сузы); грабніца цара Кіра (Пасаргады); скальныя грабніцы цара Дарыя і яго пераемнікаў (Накш-і-Рустэм); дэкаратыўна-прыкладное

мастацтва: залаты рытон, кінжал з ручкай у выглядзе львоў, ручка вазы ў выглядзе крылатага казьярага.

13. Мастацтва Старажытнай Індыі: ідэалы прыгажосці (1 гадзіна).

Планіроўка гарадоў. Культовая архітэктурна-Старажытнай Індыі: ступы як захавальнікі свяшчэнных каштоўнасцей, пячорныя храмы чайціі. Каменныя калоны Стамбха. Тэмы і сюжэты ў жывапісе і дэкаратыўна-прыкладным мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Старажытнай Індыі.

Гутарка на тэму «Адрозненне архітэктурна-Харапы ад архітэктурна-іншых краін Старажытнага свету».

Падрыхтоўка эскіза (макета) дзіцячай цацкі ў стылістыцы старажытнаіндыйскага мастацтва (тэхніка і матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Руіны Харапы і Махенджа-Дара; ступа (Санчы); чайція (Карлі); пячорныя храмы (Аджанта); стамбха Ашокі; фрэскі Аджанты; дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва (на выбар).

14. Мастацтва Старажытнага Кітая: прыгажосць у дэталях (1 гадзіна).

Пісьменнасць і мастацтва каліграфіі. Паэтызацыя прыроднага свету ў жывапісе на скрутках. Вырабы з керамікі. Бронзавы посуд. Кітайскі фарфор – вяршыня дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Старажытнага Кітая.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Старажытнага Кітая.

Гутарка на тэму «Дэкаратыўнасць у мастацтве Старажытнага Кітая».

Выкананне эскіза знака-сімвала ў стылі кітайскіх іерогліфаў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кітайскія іерогліфы на панцыры чарапахі; каліграфія Ван Січжы (на выбар); жывапіс Гу Кайчжы (на выбар); керамічныя і бронзавыя вырабы (на выбар).

15. Манументальнасць архітэктурна-і скульптурна-Старажытнага Кітая (1 гадзіна).

Вялікая Кітайская сцяна як унікальны ўзор абарончага дойдства. Пахавальныя комплексы: пахаванне імператара Цынь Шыхуандзі. Пагады як узор храмавай архітэктурна-Каменная брама пайлоу.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Старажытнага Кітая.

Гутарка на тэму «Цікавыя гісторыі і легенды пра Вялікую Кітайскую сцяну».

Выкананне эскіза (макета) старажытнакітайскай пагады (тэхніка і матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Вялікая Кітайская сцяна; падземны комплекс імператара Цынь Шыхуандзі; пагада Сун'юэ каля гары Суншань; пайлоу (Шаалін).

16. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

АТЛАНТЫ І КАРЫЯТЫДЫ: МАСТАЦТВА СТАРАЖЫТНАЙ ГРЭЦЫІ (9 гадзін)

17. Мастацкая фантазія крыта-мікенскага мастацтва (1 гадзіна).

Палацавы комплекс у Кносе. Разнастайнасць сюжэтаў фрэскавага жывапісу і керамікі: абрады і святы, прыродны свет, вобраз чалавека.

Цыклапічныя сцены Старажытных Мікен і Цірынфа. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: залатыя пахавальныя маскі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў крыта-мікенскага мастацтва.

Гутарка на тэму «Тэмы і сюжэты крыта-мікенскага выяўленчага мастацтва», «Легенда пра Мінатаўра: пераасэнсаванне сюжэту ў культуры наступных эпох».

Выкананне праекта лабірынта з падручных матэрыялаў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кноскі палац (в. Крыт); фрэскі Кноскага палаца (на выбар); крыта-мікенская кераміка (на выбар); Львіныя вароты (Мікены).

18–19. Ордарная сістэма ў старажытнагрэчаскай архітэктуры (2 гадзіны).

Эстэтычныя і канструктыўныя асаблівасці дарычнага, іанічнага і карынфскага ордараў. Структура старажытнагрэчаскіх ордараў. Асаблівасці капітэлі ў дарыйскім, іанічным і карынфскім ордарах.

Асноўныя віды дзейнасці:

Успрыманне і абмеркаванне прапорцый, формы і дэкару старажытнагрэчаскіх ордараў. Замалёўка старажытнагрэчаскіх ордараў.

Гутарка на тэму «Мастацкая каштоўнасць архітэктурнага ордара».

Праект-даследаванне «Элементы старажытнагрэчаскіх ордараў у архітэктуры майго горада (сталіцы)».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Храм Геры-1 (Пестум); храм Нікі Аптэрас (Афіны); храм Зеўса (Афіны).

20. Грэчаскі храм – ідэал гармоніі і прыгажосці ў архітэктуры (1 гадзіна).

Храм як галоўны тып збудаванняў Старажытнай Грэцыі. Афінскі акропаль як дамінанта горада. Асноўныя збудаванні афінскага акропаля: Прапілеі, Парфенон, Эрэхтэён. Роля скульптуры ў архітэктуры храма.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне асаблівасцей старажытнагрэчаскага храма.

Гутарка на тэму «Акропаль – культурны цэнтр старажытнагрэчаскага горада».

Выкананне эскіза (макета) фасада сучаснага збудавання з выкарыстаннем элементаў старажытнагрэчаскай ордарнай сістэмы.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Храм Геры-2 (Пестум); Афінскі акропаль; Прапілеі (рэканструкцыя); Парфенон; Эрэхтэён; фрагмент фрыза Парфенона.

21. Вобраз чалавека ў скульптуры Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Вобраз чалавека – цэнтральны вобраз ў мастацтве Старажытнай Грэцыі. Скульптурны вобраз чалавека. Пошук ідэальных прапорцый чалавека. Архаічныя коры. Боствы ў старажытнагрэчаскай скульптуры. Вобраз чалавека ў рэльефных выявах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Старажытнай Грэцыі з выявай чалавека.

Гутарка на тэму «Старажытнагрэчаскі ідэал чалавека», «Асаблівасці выявы чалавека

ў мастацтве Старажытнай Грэцыі».

Выкананне рэльефнай выявы чалавека (тэма, сюжэт, матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Скульптуры «Дэльфійскі фурман», «Масхафор (чалавек, які нясе цяля)»; Леахар. «Артэміда з ланню»; Праксіцель. «Гермес з немаўлём Дыянісам»; Мірон. «Дыскабол»; Агесандр, Палідор, Афінадор. «Лаакаон і яго сыны»; статуя коры; фрагмент рэльефу «Панафінейскае шэсце»; Гегесо. Стэла «Служанка і спадарыня».

22. Керамічныя вырабы Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Разнастайнасць формаў керамічнага посуду. Чорнафігурны і чырвонафігурны грэчаскі вазапіс. Асаблівасці старажытнагрэчаскага арнаменту.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне керамічных вырабаў Старажытнай Грэцыі.

Параўнанне тэхнік чорнафігурнага і чырвонафігурнага вазапісу.

Гутарка на тэму «Тэмы і сюжэты старажытнагрэчаскай керамікі».

Выкананне сілуэтнага малюнка вазы з арыгінальным сюжэтам.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Узоры чорнафігурнага і чырвонафігурнага вазапісу (на выбар); узоры старажытнагрэчаскага арнаменту (на выбар).

23. Цуды свету ў Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Помнікі мастацтва, якія ўвайшлі ў пералік сямі цудаў свету: Маўзалея у Галікарнасе, Храм Артэміды ў Эфесе, Фароскі маяк, статуя Зеўса, статуя бога сонца Геліаса.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Старажытнай Грэцыі, якія ўвайшлі ў пералік цудаў свету.

Гутарка на тэму «Таямніцы і загадкі цудаў свету Старажытнай Грэцыі».

Дыскусія на тэму «Новыя цуды свету ў сучаснай культуры».

Замалёўка аднаго з архітэктурных збудаванняў Старажытнай Грэцыі, якія ўвайшлі ў пералік цудаў свету.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Рэканструкцыя Маўзалея ў Галікарнасе, храма Артэміды ў Эфесе, Фароскага маяка; статуі Зеўса, бога сонца Геліаса.

24. Гармонія думкі і слова: літаратура Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Вытокі старажытнагрэчаскай літаратуры. Міфы як адлюстраванне светапогляду старажытных грэкаў. Эпічныя паэмы Гамера «Іліяда» і «Адысея»: гісторыі пра подзвігі і прыгоды герояў. Песенная лірыка.

Асноўныя віды дзейнасці.

Гутарка на тэму «Сюжэты старажытнагрэчаскай літаратуры ў сучаснай культуры».

Складанне слоўніка старажытнагрэчаскіх устойлівых выразаў.

Конкурс на выразнае чытанне ўрыўкаў з «Іліяды» («Адысеі») Гамера (гексаметр).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

2–3 сюжэты аб подзвігах Ахіла і Адысея (на выбар); лірыка Сапфа (на выбар); творы выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва на тэму старажытнагрэчаскай міфалогіі (на выбар).

25–26. Тэатр і музыка Старажытнай Грэцыі (2 гадзіны).

Гульні-спаборніцтвы як спосаб выяўлення пераможцаў у спорце і мастацтве. Адэон

як пляцоўка для музычных саборніцтваў. Музычныя інструменты. Старажытнагрэчаскі тэатр: машабнасць тэатраў, асаблівасці прадстаўлення, акцёрская ігра.

Асноўныя віды дзейнасці.

Абмеркаванне асаблівасцей старажытнагрэчаскага тэатра.

Параўнанне ўстройства старажытнагрэчаскага і сучаснага тэатра.

Інсцэніроўка сюжэту старажытнагрэчаскага міфа (устойлівага выразу, урыўка твора).

Выкананне трагічнай або камічнай маскі старажытнагрэчаскага акцёра (тэхніка і матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Сюжэт трагедыі Эсхіла «Праметэй прыкуты», камедыі Арыстафана «Птушкі», «Аблокі» (на выбар); тэатральныя збудаванні Старажытнай Грэцыі (на выбар); прыклады выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва на тэму спорту і мастацтва (музычныя інструменты, ігра акцёраў, тэатральнае прадстаўленне).

27. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

МАСТАЦТВА СТАРАДАЖЫТНАГА РЫМА: ПАСЛАННЕ Ў БУДУЧЫНІЮ (6 гадзін)

28. Мастацтва этрускаў: папярэднікі вялікіх рымлян (1 гадзіна).

Архітэктурныя дасягненні этрускаў. Архітэктура і дэкор этрускіх грабніц. Пахавальныя збудаванні: саркафагі і каноны. Этруская скульптура. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: вырабы з тэракоты, бронзы, керамікі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва этрускаў.

Параўнанне старажытнагрэчаскага і этрускага выяўленчага мастацтва.

Гутарка на тэму «Загадкі і таямніцы культуры этрускаў», «Легенда пра Ромула і Рэма», «Шэдэўры этрускіх майстроў у тэракоце і бронзе».

Выкананне фігуркі жывёлы (ці іншай) у стылістыцы этрускага мастацтва.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Порта-дэль-Арка ў Вальтэры; этрускія грабніцы з Чэрветэры (Цэрэ); саркафаг мужа і жонкі з Чэрветэры (Цэрэ); пахавальныя урны-каноны (на выбар); скульптура Апалона (Veі); бронзавая статуя «Хімера» (Арэцца); трыножнік з катлом з грабніцы Барберыні.

29. Архітэктура Старажытнага Рыма: наватарства, веліч і інжынернае майстэрства (1 гадзіна).

Рацыянальнасць арганізацыі гарадскога жыцця. Дарогі, масты, акведукі. Форум як цэнтр грамадскага жыцця горада. Трыумфальныя аркі і калоны. Вынаходства бетону. Аркада як асэнсаванне арачна-скляпеністай канструкцыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктурных збудаванняў Старажытнага Рыма.

Гутарка на тэму «Старажытны Рым – энцыклапедыя архітэктуры».

Міні-праект на тэму «Архітэктурныя дасягненні рымлян у сучаснай культуры» (форма, матэрыялы і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Апіева дарога; мост Фабрыцыя праз Тыбр; Рымскі форум (рэканструкцыя); Трыумфальная арка імператара Канстанціна ў Рыме; Гарскі мост (Францыя); акведук у Сеговіі (Іспанія).

30. Выдатныя пабудовы Старажытнага Рыма (1 гадзiна).

Амфiтэатр Калiзей – найвялiкшае збудаванне Старажытнага Рыма. Рымскi Пантэон – «храм усiх багоў». Форум Траяна: трыумфальная арка і калона Траяна. Рымскiя тэрмы: мастацкае афармленне тэрм Каракалы.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне архiтэктурных збудаванняў Старажытнага Рыма.

Падрыхтоўка слайд-шоу архiтэктурных збудаванняў Старажытнага Рыма.

Мiнi-праект «Вока Пантэона» (рэкламны буклет, план экскурсiі, апавяданне).

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Амфiтэатр Флавiяў (Калiзей); храм Пантэон; форум iмператара Траяна (рэканструкцыя); трыумфальная арка Траяна; трыумфальная калона Траяна; тэрмы Каракалы.

31. Партрэтны жанр у скульптуры Старажытнага Рыма (1 гадзiна).

Бюст і статуя – асноўныя формы старажытнарымскага партрэта. Iдэалiзацыя і iндывiдуалiзацыя скульптурнай выявы. Асаблiвасцi жаночага партрэта. Адлюстраванне старажытнарымскай моды ў скульптурных партрэтах.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне скульптурных выяў Старажытнага Рыма.

Гутарка на тэму «Рэалiстычнасць старажытнарымскага скульптурнага партрэта», «Рымскiя цэзары ў лiустэрку мастацтва».

Складанне і апiсанне скульптурнай партрэтнай галерэi выдатных дзеячаў Старажытнага Рыма.

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Статуя рымлянiна з бюстамi продкаў; статуя Актавiяна Аўгуста з Прыма Порта; бюст Лiвiі; бюст Веспасiана; бюст Марка Аўрэлiя; бюст Каракалы; конная статуя Марка Аўрэлiя.

32. Своеасаблiвасць тэхнiк манументальнага жывапiсу Старажытнага Рыма (1 гадзiна).

Манументальны жывапiс Старажытнага Рыма: фрэскi і мазаiка. Сюжэтная разнастайнасць малюнкаў, знойдзеных у Пампеях. Стылi і функцыi мазаiкi. Тэхнiкi старажытнарымскага манументальнага жывапiсу.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне твораў манументальнага жывапiсу Старажытнага Рыма.

Гутарка на тэму «Незвычайныя функцыi старажытнарымскай мазаiкi», «Анiмалiстычны жанр у старажытнарымскiм мастацтве».

Выкананне творчай работы «Мода Старажытнага Рыма» (форма, тэхнiка і матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Партрэт Септымiя Сявера з сям'ёй; вiла Мiстэрый (Пампеi); мазаiка з дому Фаўна «Бiтва Аляксандра Македонскага з Дарыем» (Пампеi); мазаiкi з вiлы Адрыяна (Цiвалi).

33. Лiтаратура, музыка і тэатр у Старажытным Рыме (1 гадзiна).

Асноўныя сюжэты старажытнарымскай лiтаратуры. Музыкальныя iнструменты і выявы музыкаў. Архiтэктурна рымскага тэатра. Асаблiвасцi старажытнарымскага тэатральнага паказу.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Абмеркаванне своеасаблівасці старажытнарымскага тэатра.

Дыскусія на тэму «Як узаемазвязаны старажытнагрэчаскі і старажытнарымскі тэатры?», «Музычныя інструменты Старажытнага Рыма».

Праект-даследаванне «Што азначае гэты выраз?» (сляпое каханне, папера ўсё трымае, белая варона, з ног да галавы, іншыя выразы) (на выбар).

Інсцэніроўка ўрыўка з камедыі «Кубышка» старажытнарымскага драматурга Плаўта (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Фрэскі з грабніцы Трыклінія «Музыка і танцор», «Танцоры»; персанаж атэлан; тэатр Марцэла ў Рыме; тэатр у Араўзіёне (рэканструкцыя); тэатр Пампея на Марсавым полі ў Рыме; мазаіка з дому Трагічнага паэта ў Пампях «Хармайстар і акцёры»; Плаўт. Камедыя «Кубышка» (сюжэт).

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

35. Паўтарэнне і абагульненне. Творчы праект (1 гадзіна).

Мастацкая культура першабытнага грамадства.

Мастацтва Старажытнага Егіпта.

Мастацтва Старажытнага Усходу.

Асаблівасці развіцця мастацкай культуры Антычнасці.

Уплыў мастацкай культуры старажытных цывілізацый на развіццё мастацкай культуры наступных эпох.

Выстава работ (праектаў) вучняў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VII КЛАСА

У выніку вывучэння мастацтва вучні павінны:

мець уяўленне пра:

асаблівасці развіцця мастацтва першабытных часоў, Старажытнага Егіпта, Старажытнага Усходу, Антычнасці;

асаблівасці развіцця культуры на беларускіх землях першабытнага грамадства;

ведаць:

змест паняццяў «мастацтва», «віды мастацтва», «жанры мастацтва», «міф», «сімвал», «канон»;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх увасаблення ў рамках часавых перыядаў, якія вывучаюцца;

асноўныя творы мастацтва першабытнага грамадства, старажытных цывілізацый, Антычнасці;

умець:

вызначаць тэму мастацкага твора;

дыферэнцаваць мастацкія творы па відах і жанрах мастацтва;

суадносіць мастацкія творы з вывучаемым гістарычным перыядам;

выказваць і абгрунтоўваць свае адносіны да твора мастацтва;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці;

валодаць:

навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;

мінімальнымі навыкамі аналізу твора мастацтва.».

ГЛАВА 5
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ё VIII КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ
ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
(35 гадзін)

ТАЯМНІЦЫ МАСТАЦТВА СЯРЭДНІХ ВЯКОЎ (7 гадзін)

1. Эпоха Сярэдневякоўя: пошук духоўнасці ў мастацтве (1 гадзіна).

Своеасаблівасць мастацтва Сярэдніх вякоў. Абарончае дойлідства: феадальны і каралеўскі замкі. Данжоны.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне абарончых пабудоў Сярэдневякоўя.

Віртуальная экскурсія ў сярэдневяковы замак.

Падрыхтоўка плана турыстычнага маршруту па еўрапейскіх замках Сярэдневякоўя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Замак Каркасон, замак Лош, Венсенскі замак, замак П'ерфон ва Францыі; Лонданскі Таўэр у Англіі.

2. «Каменны летапіс» Сярэдніх вякоў (1 гадзіна).

Раманскі стыль – увасабленне прыгоннай магутнасці ў перыяд феадальнай раздробленасці Еўропы. Знакамітыя раманскія замкі Еўропы.

Гатычны сабор – «Біблія ў камені». Знакамітыя гатычныя саборы Еўропы. Гатычныя ратушы – сімвал гарадскога самакіравання.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне раманскай і гатычнай архітэктуры Сярэдневякоўя.

Схематычная замалёўка раманскага і гатычнага храмаў.

Даследаванне на «Сем гарадскіх ратуш» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Францыя: базіліка Сакрэ-Кёр абацтва Парэ-ле-Ман'яль; сабор Нотр-Дам у Лане; сабор Нотр-Дам у Парыжы; сабор Нотр-Дам у Шартры; сабор Нотр-Дам у Рэймсе.

Англія: Глостэрскі сабор; сабор Вестмінстэрскага абацтва; Солсберыйскі сабор.

Германія: Кёльнскі сабор; Вормскі сабор; Майнцкі сабор.

Італія: сабор Сан-Сабіна ў Бары; Пізанскі сабор; базіліка Сан-Мікеле Маджорэ ў Павіі.

3. Выяўленчае мастацтва Сярэдніх вякоў: нябеснае і людское (1 гадзіна).

Аскетычны ідэал у сярэдневяковай скульптуры. Змястоўныя асаблівасці манументальнага жывапісу (фрэска, вітраж).

Кніжная мініяцюра як энцыклапедыя жыцця чалавека Сярэдневякоўя: звычаі, традыцыі, адзенне, мода, мэбля, інтэр'ер.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва эпохі Сярэдніх вякоў.

Гутарка «Матывы і вобразы сярэдневяковых малюнкаў».

Выкананне эскіза старонкі кнігі ў стылі сярэдневяковай кніжнай мініяцюры.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: вітражы «Цар Давід», «Маці Божая з дзіцем» (сабор Нотр-Дам у Шартры, Францыя); вітраж «Адам» (Кентэрберыйскі сабор, Англія); вітражы «Поры года» (сабор Нотр-Дам у Лазане, Швейцарыя); фрэскі «Бітва архангела Міхаіла з цмокам», «Ноеў каўчэг» (царква Сен-Савэн-сюр-Гартамп у Пуату, Францыя); фрэска «Хрыстос Пантакратар» (апсіда царквы Сан-Клементэ дэ Тауль, Іспанія).

Кніжная мініяцюра: мініяцюры з Псалтыра Людовіка Святога (Францыя); мініяцюры з «Кнігі евангельскіх чытаньняў Генрыха II»; старонкі рукапісу «Кніга гадзін» (Францыя); мініяцюры з рукапісу «Люстэрка чалавечага збаўленьня» (Германія); мініяцюры з «Хронікі Жана Фруасара» (Францыя); ілюстрацыі да «Манескага кодэкса» (Германія).

Скульптура: гарэльеф «Страшны суд» (тымпан цэнтральнага партала сабора Святога Лазара ў Ацёне, Францыя); Віліджэльна. Рэльеф (кафедральны сабор у Модэне, Італія); тымпан цэнтральнага партала (заходні фасад Ам'ёнскага сабора, Францыя); скульптура «Постаць вершніка» (сабор у Бамбергу, Германія); скульптура «Сьвяты Іосіф» (сабор Нотр-Дам у Рэймсе, Францыя); скульптурная група «Сустрэча Марыі і Лізаветы» (сабор Нотр-Дам у Рэймсе, Францыя); скульптура «Персанажы Старога Запавету» (сабор Нотр-Дам у Шартры, Францыя); Матэа. «Порцік Славы» (кафедральны сабор Санць'яга-дэ-Кампастэла, Іспанія); статуі маркграфу Экерхарда і маркграфіні Уты (сабор у Наумбергу, Германія).

4. Сюжэты і вобразы ў літаратуры, музыцы і тэатры Сярэднявечья (1 гадзіна).

Эпічны цыкл пра брытанскага караля Артура і рыцараў Круглага стала. «Аповесць пра Трыстана і Ізольду» – тэма каханьня як адна з распаўсюджаных тэм рыцарскіх раманаў.

Грыгарыянскі харал. Вобраз цудоўнай дамы ў свецкай рыцарскай лірыцы: трубадуры, труверы, мінезінгеры.

Сярэднявечныя тэатральныя формы – містэрыі і маралітэ.

Асноўныя віды дзейнасці.

Знаёмства з папулярнымі сюжэтамі сярэднявечнай літаратуры і тэатра, асаблівасцямі музычнага мастацтва.

Гутарка «Трубадуры і мінезінгеры: учора і сёння».

Інсцэніроўка ўрыўка з сярэднявечнай п'есы «Цяперашнія браты». Абмеркаванне характару персанажаў Братэрская Любоў і Зайздрасць.

Міні-праект «Трыстан і Ізольда ў творах сучаснага мастацтва».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Літаратура (сюжэты): эпас пра караля Артура і рыцараў Круглага стала; эпас пра Трыстана і Ізольду.

Музыка (на выбар): грыгарыянскі харал: гімны «Kyrie eleison», «Veni Creator Spiritus», секвенцыі «Dies irae», «Stabat mater»; гімны «Gaudeamus».

Тэатр: п'еса «Цяперашнія браты».

5. Сімвалізм у мастацтве Візантыі (1 гадзіна).

Сімвалізм у сярэднявечным мастацтве. Сімволіка і ўнутраная канструкцыя візантыйскага храма. Форма крыжова-купальнай царквы.

Сабор Святой Сафіі як вышэйшае дасягненне візантыйскага мастацтва. Кампазіцыйная праграма роспісаў храма.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Сярэднявечья.

Віртуальная экскурсія па саборы Святой Сафіі.

Параўнанне базілікальнай і крыжова-купальнай канструкцый храмаў.

Міні-праект «Канструкцыя храма ў маім горадзе (вёсцы, пасёлку)».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Анфімій і Ісідар. сабор Святой Сафіі ў Канстанцінопалі; царква Сан-Вітале ў Равене (Італія); баптыстэрыі праваслаўных у Равене (Італія); сабор Сан-Марка ў Венецыі (Італія); царква Сьвятых Феадораў у Містры (Грэцыя).

Жывапіс: мазаіка «Хрыстос Пантакратар» (храм Маці Божай у Дафні); мазаікі «Маці Божая з немаўлём на троне», «Імператар Канстанцін Манамах і імператрыца Зоя перад Хрыстом», «Канстанцін Вялікі і Юсцініян перад Маці Божай з немаўлём на прастоле»

6. Зьяненне візантыйскага жывапісу (1 гадзіна).

Эстэтычная своеасаблівасць мастацтва Візантыі. Візантыйская мазаіка: тэхніка стварэння, асаблівасці трактоўкі вобраза. Сярэдневяковы іканапіс. Эвалюцыя рукапіснай кнігі: ад скруткі да кодэкса.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Сярэдневякоўя.

Гутарка на тэму «Антычныя традыцыі ў мастацтве Візантыі».

Экскурсія ў кафедральны сабор свайго рэгіёна.

Міні-праект «Тэхналогія стварэння абраза».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: мазаікі «Працэсія святых», «Пакутніцы» (храм Святога Апалінарыя Новага ў Равене, Італія); мазаікі «Імператар Юсцініян са світай», «Імператрыца Феадора са

світай», «Сцэны з жыцця Аўраама» (храм Сан-Вітале ў Равене, Італія); мазаіка «Хрыстос» (сабор Святой Сафіі ў Канстанцінопалі); мазаіка «Пакланенне вешчуноў» (царква Маці Божай у Дафні); абразы «Святы Георгій», «Цуд архангела Міхаіла ў Хонех», «Святы Лука, які піша абраз Маці Божай з немаўлём».

Кніжная мініяцюра: мініяцюры і застаўкі ў візантыйскіх рукапісных Евангеллях; Скрутак Ісуса Навіна «Ісус Навін і два шпіёны»; мініяцюра з рукапісу «Архангел Міхаіл»; мініяцюры з рукапісу Іаана Кантакузіна.

7. Веліч і гонар старажытнарускіх гарадоў (1 гадзіна).

Уплыў Візантыі на развіццё архітэктуры і жывапісу Старажытнай Русі. Сафійскія саборы ў Кіеве і Ноўгарадзе. Уладзімірская школа архітэктуры і традыцыі белакаменнага дойлідства. Ансамбль Маскоўскага Крамля. Званіца як неад'емны кампанент храмавага комплексу.

Мазаікі і фрэскі Старажытнай Русі. Творчасць Феафана Грэка і Андрэя Рублёва. Іканастанс.

Знаменны спеў. Своеасаблівасць званай музыкі Старажытнай Русі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктуры старажытнарускіх гарадоў.

Віртуальная экскурсія па гарадах Старажытнай Русі.

Параўнанне візантыйскай і старажытнаруускай архітэктуры (жывапісу).

Міні-праект «Музыка звону ў храмах Беларусі».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: сабор Святой Сафіі ў Кіеве; Сафійскі сабор у Ноўгарадзе; царква Спаса Праабражэння ў Ноўгарадзе; Успенскі сабор ва Уладзіміры; царква Пакрова на Нерлі ва Уладзіміры; ансамбль Саборнай плошчы Крамля ў Маскве (званіца «Іван Вялікі», Успенскі сабор); Георгіеўскі сабор Юр'ева манастыра ў Ноўгарадзе; царква Пятра і Паўла ў Кажэўніках; царква Спаса на Нярэдзіцы ў Ноўгарадзе.

Жывапіс: мазаіка «Маці Божая Аранта (Непарушная сцяна)» (сабор Святой Сафіі ў Кіеве); фрэскі Сафійскага сабора ў Кіеве; абраз «Маці Божая Уладзімірская»; роспісы Успенскага сабора ва Уладзіміры; абраз «Спас Нерукатворны»; Феафан Грэк. Роспісы царквы Спаса Праабражэння ў Ноўгарадзе; Андрэй Рублёў. Абразы «Троіца», «Спас».

Музыка: звавая музыка (на выбар); знаменны спеў «У Царстве Тваім».

МАСТАЦТВА БЕЛАРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ У СЯРЭДНЕВЯКОЎІ (4 гадзіны)

8. Бeлaрускі сярэднeвeкoвa гoрaд (1 гaдзiнa).

Пoлaцк і Турaў як цeнтры хрысьцiянскaй кyльтyры нa бeлaрускіх зeмлeх. Спaсa-Прaабрaжeнскaя цaрквa ў Пoлaцкy. Фрэскі Спaсa-Прaабрaжeнскaй цaрквy ў Пoлaцкy. Бaрысaглeбскaя (Кaлoжскaя) цaрквa ў Грoднe.

Аснoўнaя вiдa дзeйнacцi.

Успрымaннe і aбмepкaвaннe сярэднeвeкoвaй бeлaрускaй aрхiтeктyры.

Гyтaркa «Асaблiвaсцi сярэднeвeкoвaгa бeлaрускaгa гoрaдa».

Вiртуaльнaя экcкyрсiя ў aрхeaлaгiчны мyзeй «Бярэсцe».

Прaект-дaслeдaвaннe «Рэстaўрaцыя фрэсaк Спaсa-Прaабрaжeнскaй цaрквy ў Пoлaцкy».

Прыклaднa мaстaцкa-iлюстpaцыйнa мaтэрыял.

Сaфiйскі сaбoр y Пoлaцкy (пeрaбyдaвaны ў XVIII ст.); Бaрысaглeбскaя (Кaлoжскaя) цaрквa ў Грoднe; Спaсa-Прaабрaжeнскaя цaрквa Спaсa-Еўфрaсiннeўскaгa мaнaстырa ў Пoлaцкy; фрэскі Спaсa-Прaабрaжeнскaй цaрквy Спaсa-Еўфрaсiннeўскaгa мaнaстырa ў Пoлaцкy.

9. Мaйтэpствa мaстaкoў і рaмeснiкaў бeлaрускіх зeмeль (1 гaдзiнa).

Мaстaцтвa рyкaпiснaй кнiгi: Турaўскaе і Aршaнскaе Eвaнгeллi. Прaдмeты дэкaрaтыўнa-прыклaднoгa мaстaцтвa: ювeлiрнaя вырaбы, пoсyд сa шклa і кeрaмiкi.

Аснoўнaя вiдa дзeйнacцi.

Успрымaннe і aбмepкaвaннe твoрaў бeлaрускіх мaйтэpoў Сярэднeвeкoўя.

Гyтaркa «Свoеaсaблiвaсць дэкaрaтыўнa-прыклaднoгa мaстaцтвa сярэднeвeкoвaй Бeлaрусьi».

Прaект-дaслeдaвaннe «Гiстoрыi, рaскaзaнaя шaхмaтнaмi фiгyркaмi».

Прыклaднa мaстaцкa-iлюстpaцыйнa мaтэрыял.

Кнiжнaя мiнiяцюрa: Турaўскaе Eвaнгeллe; Aршaнскaе Eвaнгeллe.

Плaстыкa і дэкaрaтыўнa-прыклaднoе мaстaцтвa: Лaзaр Бoгшa. Крyж Eўфрaсiннi Пoлaцкaй; шaхмaтнaя фiгyркi («Бaрaбaншчык», «Кaрoль», «Лaддзя»); aбрaзoк «Кaнстaнцiн і Aлeнa» з Пoлaцкa; aбрaзoк з вьявaй святых Мiкaлaя і Стэфaнa з Мiнскa; yпрыгaжeннi Вiшчынскaгa скaрбy.

10. Бeлaрускiя зaмкi і хрaмы-крэпacцi (1 гaдзiнa).

Сярэднeвeкoвaе aбaрoнчaе дoйлiдствa. Вeжы і зaмкi: вeжa ў Кaмьянцy, зaмкi ў Лiдзe і Крэвe, Нaвaгрaдскi зaмaк. Кyльтaвaя збyдaвaннi: цэрквy-крэпacцi ў Сынкaвiчaх і Мyрaвaнцy, кaсцэлы ў Ішкaльдзi і Усьялoбe.

Аснoўнaя вiдa дзeйнacцi.

Успрымaннe і aбмepкaвaннe прыклaдaў aбaрoнчaгa дoйлiдствa нa тэрытoрыi Бeлaрусьi.

Гyтaркa «Аснoўнaя прыёмы бeлaрускaгa хрaмaвaгa дoйлiдствa».

Вiртуaльнaя экcкyрсiя пa Лiдскiм зaмкy (aбo iншым зaмкy).

Распрaцoўкa тyрыстычнaгa мaршpyтy, прысвeчaнaгa кyльтyры бeлaрускіх зeмeль сярэднeвeкoвaгa пeрыядy.

Прыклaднa мaстaцкa-iлюстpaцыйнa мaтэрыял.

Aрхiтeктyрa: Кaмьянeцкaя вeжa; Лiдскi зaмaк; Нaвaгрaдскi зaмaк; кaсцэл Святoгa Кaзiмiрa ў в. Усьялoб; Трaецкi кaсцэл y в. Ішкaльдзь; цaрквa Святoгa Мiхaйлa Aрхaнгeлa ў в. Сынкaвiчы; цaрквa Рaствa Мaцi Бoжaй y в. Мyрaвaнкa.

11. Вiзaнтыйскiя і зaхoднeеўрaпeйскiя тpaдыцыi ў мaстaцтвe бeлaрускіх зeмeль (1 гaдзiнa).

Сярэднeвeкoвaя iкaнaпiс: Мaцi Бoжaя Зaмiлaвaннe (Нiкaс Лaмбyдзiс), Мaцi Бoжaя

Адзігітрыя Іерусалімска з Пінска.

Кніжная мініяцюра: Мсціжскае Евангелле, Жыровіцкае Евангелле, Радзівілаўскі летапіс.

Сярэдневяковая пластыка: творы пінскага разьбяра Ананіі; скульптуры «Святы Грыгорый Багаслоў» з Полацка.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: кultaвья прадметы і прадметы побыту, ювелірныя ўпрыгажэнні і вырабы збройнікаў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, створаных беларускімі майстрамі.

Гутарка «Мініяцюры Радзівілаўскага летапісу: культура нашага краю».

Праект-даследаванне «Аблічча продкаў: сярэдневяковы касцюм».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Нікас Ламбудзіс. Маці Божая Замілаванне; Маці Божая Адзігітрыя Іерусалімска з Пінска.

Кніжная мініяцюра: Мсціжскае Евангелле; Лаўрышаўскае Евангелле; Жыровіцкае Евангелле; мініяцюры Радзівілаўскага летапісу.

Пластыка: абраз разьбяра Ананіі «Прамудрасць створыць сабе дом»; скульптуры «Святы Грыгорый Багаслоў» з Полацка.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: пояс, знойдзены каля в. Літва Маладзечанскага раёна (Пояс Вітаўта); звон з в. Моладава Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці; келіх з Петрапаўлаўскай царквы ў п. Ружаны Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці.

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА ЭПОХІ АДРАДЖЭННЯ (9 гадзін)

12. Эпоха Адраджэння: імкненне да святла і гармоніі (1 гадзіна).

Агульная характарыстыка эпохі.

Асаблівасці музычнага мастацтва Адраджэння. Мадрыгал і шансон. Італьянская камедыя масак: асноўныя персанажы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва эпохі Адраджэння.

Гутарка «Выразнасць музыкі Адраджэння».

Падрыхтоўка паведамлення «Мая любімая маска камедыі дэль артэ».

Выкананне эскіза вобраза-персанажа камедыі дэль артэ (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Дж. Палестрына. «Меса Папы Марчэла» («Kyrie eleison»); Я. Перы. Опера «Эўрыдыка» («Канцона Арфея», «Сцэна аплаквання Эўрыдыкі», «Плач Арфея»); К. Жанэкен. Шансоны «Спевы птушак», «Крыкі Парыжа», «Бітва»; А. Ласо. Фроталы «Рэха», «Цік-так».

Тэатр: маскі камедыі дэль артэ.

13. Эпоха шэдэўраў: мастацтва італьянскага Адраджэння (1 гадзіна).

Новыя рысы ў мастацтве. Творчасць Джота дзі Бандонэ.

Закон зваротнай перспектывы. Архітэктурна Філіпа Брунелескі: адраджэнне купальных форм храмавай архітэктурны. Новыя формы ў скульптуры Данатэла. Партрэтны жывапіс Сандра Бацічэлі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва італьянскага Адраджэння.

Віртуальная экскурсія па адным з італьянскіх гарадоў-музеяў.

Міні-праект на тэму «Фларэнцыя, Венецыя, Рым – культурныя цэнтры італьянскага

Адраджэння».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. Брунелескі. Сабор Санта-Марыя дэль Ф'ёрэ (Фларэнцыя); М. дзі Барталамеа. Палацца Медычы-Рыкардзі (Фларэнцыя).

Жывапіс: П. Каваліні. «Страшны суд» (царква Санта-Чэчылія ін-Трастэвэрэ ў Рыме); Чымабуэ. «Маэста» (Фларэнцыя); Джота. «Аплакванне Хрыста» (Капэла дэль Арэна ў Падуі); С. Бацічэлі. «Нараджэнне Венеры», «Вясна», «Партрэт Сімоны Веспучы».

Скульптура: Данатэла. Статуя «Давід»; конная статуя кандацэра Венецыянскай рэспублікі Гатамелаты.

14. Тытаны Адраджэння: Леанарда да Вінчы, Мікеланджэла, Рафаэль (1 гадзіна).

Творчы шлях тытанаў італьянскага Адраджэння: Леанарда да Вінчы, Мікеланджэла Буанароці, Рафаэля Санці.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва тытанаў італьянскага Адраджэння.

Гутарка «Тэмы і сюжэты ў мастацтве эпохі Адраджэння».

Дыскусія «Сучаснасць тэм і вобразаў твораў Высокага Адраджэння».

Праект-даследаванне «Загадкі Леанарда».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. Накіды з дзённіка, «Тайная вячэра», «Мадонна ў гроце», «Мона Ліза»; Мікеланджэла. Роспіс плафона Сіксцінскай капэлы (Ватыкан); Рафаэль. Фрэска «Афінская школа»; Станца дэла Сеньятура, «Мадонна Тэмпі», «Мадонна ў крэсле».

Скульптура: Данатэла. Статуя «Давід», конная статуя кандацэра Венецыянскай рэспублікі Гатамелаты; Мікеланджэла. Скульптуры «Давід», «Раб, які паўстаў».

15. Мастацтва Венецыі: жыццё ў фарбах (1 гадзіна).

Венецыянская школа жывапісу: мастацтва Джарджонэ, Тыцыяна, Тынтарэта. Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва Венецыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў венецыянскага мастацтва.

Гутарка «Мастацкія асаблівасці венецыянскага жывапісу».

Дыскусія «Паэтычныя імправізацыі мастакоў венецыянскай школы».

Выкананне эскіза дэкору «нёманская нітка» для выраба са шкла.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Джарджонэ. «Мадонна, якая чытае»; Тыцыян. «Партрэт П'етра Арэтына»; Тынтарэта. «Тайная вячэра».

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: філіграннае шкло («венецыянская нітка»); Б. Манара. Блюда «Бітва рымлян»; «Галеркі закаханых».

16. Праўда і прыгажосць у мастацтве Нідэрландаў (1 гадзіна).

Асаблівасці жывапісу Нідэрландаў: народныя матывы, віртуознасць малюнка, багацце каларыту, шматзначнасць сюжэтаў.

Браты ван Эйкі – рэфарматары ў галіне жывапісу. Незвычайныя персанажы твораў Іераніма Босха. Панарама жыцця ў жывапісе Пітэра Брэйгеля Старэйшага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Нідэрландаў.

Гутарка «Асаблівасці жывапісу Нідэрландаў».

Дыскусія «Загадкавыя вобразы Іераніма Босха».

Падарожжа па сюжэтах карцін П. Брэйгеля Старэйшага.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Ян ван Эйк. «Генцкі алтар», «Партрэт пары Арнальфіні», «Чалавек у турбане»; І. Босх. Трыпціх «Спакуса святога Антонія», «Фокуснік»; П. Брэйгель Старэйшы. «Паляўнічыя на снезе», «Фламандскія прыказкі», «Дзіцячыя гульні».

17. Пошук свайго шляху: выяўленчае мастацтва Германіі (1 гадзіна).

Асноўныя дасягненні ў мастацкай культуры Германіі. Развіццё гравюры ў творчасці Альбрэхта Дзюрэра. Псіхалагізм партрэтаў Ганса Гольбейна Малодшага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Германіі.

Гутарка «Адлюстраванне ідэй Рэнесансу ў творчасці А. Дзюрэра і Г. Гольбейна Малодшага».

Параўнанне партрэтнай творчасці нямецкіх мастакоў.

Выкананне эскіза расліны ў стылістыцы Альбрэхта Дзюрэра.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс і графіка: А. Дзюрэр. «Чатыры апосталы», «Аўтапартрэт» (1498), «Меланхолія І», «Вялікі кавалак дзёрну», «Заяц», «Бусел», «Аквілегія блакітная»; Г. Гальбейн Малодшы. «Партрэт Генрыха VIII», «Партрэт Эразма Ратэрдамскага».

18. Нацыянальная своеасаблівасць мастацтва Францыі і Англіі (1 гадзіна).

Мастацтва Францыі: гармонія замкаў. Кніжная графіка братаў Лімбургаў і Жана Фуке.

Мастацтва Англіі: своеасаблівасць Лізавецінскага Адраджэння. Асноўныя жанры ў творчасці Уільяма Шэкспіра. Асаблівасці шэкспіраўскіх камедый.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Францыі і Англіі.

Гутарка «Асаблівасці французскай і англійскай архітэктуры».

Выкананне ілюстрацыі да камедыі У. Шэкспіра (на выбар). Абмеркаванне работ.

Інсцэніроўка ўрыўка з камедыі У. Шэкспіра (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: замак-гатэль Шэнансо (Францыя).

Жывапіс і графіка: Ж. Фуке. «Партрэт Карла VII», мініяцюра «Карл Вялікі ў бітве»; браты Лімбургі. «Цудоўны часаслоў герцага Берыйскага».

Тэатр (сюжэты): У. Шэкспір. «Дванаццатая ноч, ці Што заўгодна?», «Рамэа і Джульета».

19–20. Эпоха Адраджэння на беларускіх землях (2 гадзіны).

Рысы рэнесансу ў мастацкай культуры на беларускіх землях.

Мастацтва гравюры: мастацкае афармленне выданняў Францыска Скарыны. Рысы рэнесансу ў архітэктуры Беларусі: Мірскі замак, кальвінскія зборы ў Заслаўі і Смаргоні, ратуша ў Нясвіжы.

Своеасаблівасць беларускага іканапісу: абраз «Адзігітрыя Іерусалімска» з в. Здзітава, абраз «Пакланенне вешчуноў» з в. Дрысвяты. Развіццё жанру партрэта ў жывапісе: партрэты Юрыя Радзівіла, Кацярыны Слуцкай.

Своеасаблівасць дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва эпохі Адраджэння на беларускіх землях.

Экскурсія ў палацава-замкавы комплекс эпохі Адраджэння.

Дыскусія «Замкавы комплекс «Мір» учора, сёння, заўтра».

Дыспут «Францыск Скарына – роданачальнік беларускага мастацтва кнігі».

Выкананне эскізнага малюнка на тэму «Замкі Беларусі» (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Кальвінскі збор у г. Заслаўі; ратуша ў г. Нясвіжы; Мірскі замак.

Пластыка: «Марыя з немаўлём» з Нясвіжскага касцёла Божага Цела; Царскія вароты з Праабражэнскай царквы в. Варанілавічы Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці.

Жывапіс: абраз «Адзігiтрыя Іерусалiмская» з в. Здзітава; абраз «Пакланенне вешчуноў» з в. Дрысвяты; абраз «Святое сямейства са Святым Францішкам» з Францысканскага касцёла Успення Маці Божай у Пінску; партрэт Юрыя Радзівіла; партрэт Кацярыны Слуцкай.

Кніжная графіка: партрэт Францыска Скарыны з «Кнігі Ісуса Сірахава»; тытульны ліст з кнігі «Песня песняў»; «Будаўніцтва Іерусалімскага храма» з «Трэцяй кнігі Царстваў».

БАРОКА, РАКАКО І КЛАСЦЫЗМ У МАСТАЦТВЕ XVII–XVIII СТАГОДДЗЯЎ (11 гадзін)

21. Цудоўнае барока: тэатральнасць ва ўсім (1 гадзіна).

Стыль барока як дэманстрацыя магутнасці свецкай і царкоўнай улады. Пышнасьць, тэатральнасць, пераборлівая дынаміка барока ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Абмеркаванне асаблівасцей стылю барока і яго ўвасаблення ў творах розных відаў мастацтва.

Складанне табліцы «Стылявыя асаблівасці барока».

Праект-даследаванне «Стыль барока ў мастацкай культуры маёй краіны» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. Бараміні. Царква Сан-Карла але Куатро Фантанэ ў Рыме (Італія).

Жывапіс: П. П. Рубенс. «Апафеоз Якава І» на столі Банкетнай залы (палац Уайтхол у Лондане, Англія); А. Поца. Распіс скляпенняў (царква Сант-Іньяцыя ў Рыме, Італія).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: галандскія латуневыя люстры; французская мэбля ў стылях Берэн, Буль (на выбар).

Скульптура: П'ер Ле Гро Малодшы. Алтар Луіджы Ганзага і надмагілле папы Луіджы XV (царква Сант-Іньяцыя ў Рыме, Італія).

22–23. Мастацтва Італіі: калыска барока (2 гадзіны).

Барочны Рым – тэатр пад адкрытым небам.

XVII стагоддзе: універсальны мастацкі геній Ларэнца Берніні. Творчасць архітэктара Франчэска Бараміні. Светлавая і кампазіцыйныя эфекты жывапісу Караваджа.

XVIII стагоддзе: архітэктурныя фантазіі Джавані Піранезі, творчая спадчына Джавані Ц'епала і П'етра Лонгі.

Маляўнічасць музыкі Антонія Вівальдзі, Клаўдзіа Мантэвердзі, Тамаза Альбініні.

Маляўнічасць Венецыі ў п'есах Карла Гальдоні і Карла Гоцы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў італьянскага барока.

Віртуальная экскурсія па Рыме: наведванне сабораў, спраектаваных Л. Берніні.

Гутарка на тэму «Рысы барока ў скульптурнай групе фантана Трэві ў Рыме».
Слоўная характарыстыка жывапісных палотнаў Караваджа.
Выкананне калажа «Цудоўнае барока».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Л. Берніні. Плошча перад саборам Святога Пятра, фантан «Чатырох рэк» на плошчы Навона ў Рыме; Н. Сальві. Фантан Трэві ў Рыме; Ф. Бараміні. Царква Сант-Іва ала Сапіенца; Г. Гварыні. Палаца Карыньяна ў Турыне.

Скульптура: Л. Берніні. «Давід», «Апалон і Дафна».

Жывапіс: М. да Караваджа. «Кошык з садавіной», «Лютніст», «Узяцце Хрыста пад варту»; Дж. Ц'епала. Пано «Венецыя прымае дар Нептуна» для залы Чатырох дзвярэй Палаца дожаў у Венецыі, роспісы Вюрцбургскай рэзідэнцыі; П. Лонгі. «Насарог», «Венецыянскае сямейства».

Графіка: Дж. Піранезі. Гравюра «Фантазіі на тэму турмаў».

Музыка (на выбар): А. Вівальдзі. Цыкл «Поры года» (частка на выбар), Канцэрт ля мінор для скрыпкі, струнных і баса канцінуа (1 частка); К. Мантэвердзі. Опера «Арфей і Эўрыдыка» (фрагменты); А. Карэлі. Саната для скрыпкі № 13 рэ мінор («Фолія»); Т. Дж. Альбіні. «Адажыя»; А. Рэспігі. Сімфанічная паэма «Фантаны Рыма» (1 частка).

Тэатр (сюжэты): К. Гальдоні. П'еса «Слуга двух гаспадароў»; К. Гоцы. П'есы «Прынцэса Турандот», «Любоў да трох апельсінаў», «Кароль-алень» (на выбар).

24. Суровасць і яркасць мастацтва Іспаніі (1 гадзіна).

«Залаты век» іспанскага жывапісу. Міфалагічная і рэлігійная тэматыка. Партрэтны жывапіс.

Творчасць драматурга Лопэ дэ Вега.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў іспанскіх майстроў.

Гутарка «Праўдзівае мастацтва іспанскіх майстроў».

Дыскусія «Загадкавыя пасланні Дыега Веласкеса».

Выкананне нацюрморта ў стылі Франсіска дэ Сурбарана.

Інсцэніроўка эпизоду п'есы «Сабака на сене» Лопэ дэ Вега (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. дэ К. Новаа. Заходні фасад сабора Санць-яга-дэ-Кампастэла.

Жывапіс: Эль Грэка. «Апостал Ян», «Від Галеда падчас навальніцы», «Партрэт кавалера з рукой на грудзях»; Х. дэ Рыбера. «Архімед», «Дыяген», «Крываножка»; Ф. дэ Сурбаран. Нацюрморт з лімонамі, апельсінамі і ружай; Д. Веласкес. «Мяніны», «Партрэт інфанта Маргарыты», «Партрэт папы Інакенція Х».

Тэатр: Лопэ дэ Вега. П'еса «Сабака на сене» (урывак).

25. Мастацтва Нідэрландаў: непадобныя суседзі (1 гадзіна).

Жывапіс Фландрый. Партрэтны жывапіс. Нацюрморт як характарыстыка гаспадара намаляваных прадметаў. Свабодная трактоўка жывапісных сюжэтаў.

Мастацтва Галандыі. Развіццё жанраў жывапісу: нацюрморт, партрэт, пейзаж. «Малыя галандцы». Жыццёвы шлях Рэмбранта ў яго карцінах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Нідэрландаў.

Віртуальная экскурсія па Амстэрдаме.

Гутарка «Рэмбрант: золата святла».

Запаўненне табліцы «Асноўныя адрозненні мастацтва Фландрый і Галандыі».

Міні-праект «Рэалізм «малых галандцаў»».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс Фландрыі: П. П. Рубенс. «Аўтапартрэт з Ізабэлай Брант», «Бой Святога Георгія»; А. ван Дэйк. «Карл I, кароль Англіі, на паляванні»; П. Снейдэрс. Серыя «Крамы»; Я. Іорданс. «Бабовы кароль»; Д. Тэнірс Малодшы. «Сцэны з малпамі».

Жывапіс Галандыі: Х. Аверкамп. «Ледзяны горад»; В. К. Хеда. «Сняданак з чарнічным пірагом»; Ян Вермеер Дэлфцкі. «Дзяўчына з жамчужнай завушніцай», «Служанка са збаном малака»; Ф. Халс. «Банкет афіцэраў стралковай роты Святога Георгія ў Гарлеме»; А. ван Астадэ. «Настаўнік»; Рэмбрант. «Аўтапартрэт насупіўшыся», «Вяртанне блуднага сына», «Святое сямейства і анёлы», «Начны дазор».

26. Мастацтва Францыі: ад барока да класіцызму (1 гадзіна).

Сіметрыя, строгасць і ўзорнасць мастацтва класіцызму. Архітэктурны ансамбль Версаля як увасабленне ідэй класіцызму.

Характэрныя праявы стылю ракако ў мастацтве.

Французская кампазітарская школа. Тэатральнасць мініяцюр: карнавал партрэтаў, паэтычных пейзажаў, замалёвак быту.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Францыі.

Віртуальная экскурсія па Версальскім палацы.

Гутарка «Асноўныя прыёмы выяўленчасці ў музыкальных мініяцюрах французскіх клавесіністаў».

Падрыхтоўка віктарыны па выяўленчым мастацтве Францыі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурна: Л. Лево, Ж. Ардуэн Мансар. Каралеўскі палац у Версалі; Ж.-Ж. Суфло. Сабор абацтва Сент-Жэнеўеў (Пантэон) у Парыжы; Л. Лево. Палацава-паркавы ансамбль Ва-ле-Віконт; Ж. Ардуэн Мансар. Вандомская плошча.

Жывапіс: Н. Пуээн. «Танкрэд і Эрмінія»; Ж.-Л. Давід. «Клятва Гарацыяў»; А. Вато. «Цяжкае становішча»; Ж.-Б. С. Шардэн. «Кухарка, якая мые посуд», «Медны бак»; К. Ларэн. «Адплышце царыцы Саўскай»; Ф. Бушэ. «Партрэт мадам дэ Пампадур».

Скульптура: П. Пюжэ. «Мілон Кратонскі з ільвом»; Э. М. Фальканэ. «Мілон з Кратона»; Ж. А. Гудон. Статуя Вальтэра; Ф. Жырардон. «Апалон і німфы»; Ж.-Б. Пігаль. «Хлопчык з клеткай».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: керамічныя вырабы Сеўрскай фарфаравай мануфактуры; Г. Бенеман. Камода ў стылі Людовіка XVI; А.-Ш. Буль. Шкатулкі для жаночага туалету.

Музыка (на выбар): Л. Куперэн. П'есы «Жняцы», «Маленькія ветраныя млыны», «Матылі», «Зязюля»; Ж.-Ф. Рамо. П'есы «Курыца», «Спеваы птушак», «Шчэбет птушак», «Цыклопы».

27. Мастацтва Англіі: стрыманая прыгажосць (1 гадзіна).

Значнасць і рэспектабельнасць класіцызму ў архітэктурцы Англіі. Дасягненні ў выяўленчым мастацтве: партрэт, карыкатура, пейзаж. Жывапісныя і графічныя цыклы Уільяма Хогарта.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Англіі.

Гутарка «Асаблівасці англійскага парку».

Віртуальная экскурсія па саборы Святога Паўла ў Лондане.

Міні-праект «Неаготыка ў мастацкай культуры Беларусі».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурна: К. Рэн. Сабор Святога Паўла ў Лондане; К. Кэмпбел. Дом у сядзібе

Уонстэд-хаўс; Дж. Гібс. Будынак універсітэцкай бібліятэкі ў Оксфардзе.

Жывапіс: У. Хогарт. «Аўтапартрэт», «Дзяўчына з крэветкамі», «Дэвід у ролі Рычарда III», серыя «Кар’ера мота»; Дж. Рэйналдс. «Дзяўчынка з суніцамі», «Сара Сіданс у выглядзе музы трагедыі»; Т. Гейнсбара. «Партрэт Сары Сіданс», «Ранішня прагулка», «Партрэт герцагіні дэ Бафор» («Дама ў блакітным»), «Рачны пейзаж з фігурамі ў лодцы».

28. Вялікія еўрапейскія кампазітары XVII стагоддзя (1 гадзіна).

І. С. Бах – найвялікшы кампазітар усіх часоў і народаў. Г. Ф. Гендэль – кампазітар, які звязаў культуры і стылі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і слоўная характарыстыка музычных твораў.

Слоўная характарыстыка музычных твораў.

Дыскусія «Прафесія музыканта ў XVII і XXI стагоддзях».

Падбор музычных твораў сучасных кампазітараў, якія выкарыстоўвалі музычныя тэмы І. С. Баха, Г. Ф. Гендэля.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

І. С. Бах. Партыта для скрыпкі сола (Чакона рэ мінор); Саната № 2 для флейты і клавесіна («Січыліяна»); Аркестравая сюіта № 3 («Арыя»), брандэнбургскі канцэрт № 2, «Кафейная кантата», Прэлюдыя і fuga мі-бемоль мінор («Добра тэмпераваны клавір», I том);

Г. Ф. Гендэль. «Алілуя» з араторыі «Месія», Сюіта № 7 соль мінор («Пасакалія»), Сюіта № 11 рэ мінор («Сарабанда»), цыкл «Музыка на вадзе» (Сюіта № 2 Рэ мажор, 2 частка).

29. Венская класічная школа (1 гадзіна).

Творчасць Ё. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена: новая музыка для новых пакаленняў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і слоўная характарыстыка музычных твораў венскіх класікаў.

Гутарка «Гісторыя «Рэквіема» В. А. Моцарта».

Выкананне оды «Да радасці» з сімфоніі № 9 Л. ван Бетховена.

Інсцэніроўка сімфоніі «Развітальная» Й. Гайдна.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Ё. Гайдн. Сімфонія № 45 («Развітальная», 1 частка); Сімфонія № 103 («З трэмала літаўраў», уступ);

В. А. Моцарт. Опера «Вяселле Фігара» (уверцюра); Опера «Чароўная флейта» (арыя Ночы, 1 дзея, 2 карціна); «Рэквіем» («Лакрымоза»); Сімфонія № 40 (1 частка);

Л. ван Бетховен. Саната № 17 (3 ч.); Саната № 23 («Апасіяната», 1 частка); Сімфонія № 9 («Ода да радасці») (на выбар).

30–31. Мастацтва Расіі: рывок у Еўропу (2 гадзіны).

Будаўніцтва Пецярбурга. Дзейнасць італьянскіх і французскіх майстроў – Д. Трэзіні, Б. Ф. Растрэлі. Расійскія архітэктары В. Бажэнаў, М. Казакоў. Мастацтва Пятроўскага часу, Лізавецінскае барока, Кацярынінскі класіцызм.

Стварэнне высокамастацкага шкла, фарфору. Адраджэнне тэхнікі мазаікі. Свецкі характар жывапісу. Тэмы і сюжэты ў выяўленчым мастацтве.

Новыя формы ў музычным мастацтве Расіі. Кант – свецкі жанр музычнага мастацтва. Духоўная музыка.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў рускага мастацтва.

Гутарка «Асноўныя сюжэты і вобразы ў рускім жывапісе».

Віртуальная экскурсія па Санкт-Пецярбургу.

Выкананне дызайну паштоўкі «Стары-новы Пецярбург» (калаж).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Д. Трэзіні. Петрапаўлаўскі сабор (Санкт-Пецярбург); Д. Трэзіні, А. Шлютэр. Летні палац Пятра I з Летнім садамі; Б. Ф. Растрэлі. Зімовы палац (Санкт-Пецярбург); Кацярынінскі (Вялікі) палац (Царскае Сяло); комплекс Уваскрасенскага (Смольнага) манастыра; Кітайскі палац, інтэр'ер (Араніенбаум); В. Бажэнаў. Дом П. Я. Пашкова (Масква); М. Казакоў. Будынак Сената ў Крамлі (Масква).

Жывапіс: І. Нікіцін. «Палявы гетман», XVIII ст.; А. Антропаў. «Партрэт статс-дамы А. М. Ізмайлавай»; Ф. Рокатаў. «Партрэт А. П. Струйскай»; Д. Лявіцкі. «Партрэт смаліян К. М. Хрушчовай і К. М. Хаванскай»; У. Баравікоўскі. «Партрэт М. І. Лапухіной», «Партрэт сясцёр Г. Г. і В. Г. Гагарыных»; М. Ламаносаў. Мазаіка «Палтаўская баталія».

Скульптура: Б. К. Растрэлі. Скульптурная кампазіцыя «Імператрыца Ганна Іааннаўна з арапчонкам»; помнік Пятру I; М. Казлоўскі. «Самсон, які разрывае пашчу льва»; Ф. Шубін. «Партрэт імператара Паўла I»; Э. М. Фальканэ. Помнік Пятру I («Медны коннік»).

Музыка: М. Беразоўскі. Харавы канцэрт «Не забывай пра мяне падчас старасці»; Д. Бартнянскі. Духоўныя творы («Ойча наш», «Многая лета»).

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА НА ЗЕМЛЯХ БЕЛАРУСІ Ў XVII–XVIII СТАГОДДЗЯХ (4 гадзіны)

32. Архітэктура і манументальны жывапіс на землях Беларусі ў перыяд Рэчы Паспалітай (1 гадзіна).

Барока – вызначальны стыль мастацтва Беларусі ў XVII–XVIII стагоддзях. Культавыя збудаванні і палацы: касцёл Божага Цела ў Нясвіжы, касцёл Святога Францыска Ксаверыя ў Гродне, царква Святога Мікалая Нікольскага манастыра ў Магілёве.

Алтар капліцы Святой Барбары ў касцёле Ушэсця Маці Божай у Будславе, галоўны алтар у касцёле Святога Францыска Ксаверыя ў Гродне.

Рысы класіцызму ў мастацтве XVII–XVIII стагоддзяў: палац у Свяцку, палацавы комплекс у Ружанах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Гутарка «Асаблівасці беларускага барока».

Віртуальная экскурсія па палацавых комплексах Беларусі.

Міні-праект «Храмы Беларусі: мінулае і сучаснасць».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Я. М. Бернадоні. Касцёл Божага Цела (Фарны) у Нясвіжы; Магілёўская Мікалаеўская царква; калегіум езуітаў у Пінску; касцёл Святога Францыска Ксаверыя (Фарны) у Гродне; Нясвіжскі замак; І. Глаўбіц. Сафійскі сабор у Полацку; Дж. Сака. Палац у Свяцку; Я. С. Бекер. Палацавы комплекс у Ружанах.

Манументальна-дэкаратыўнае мастацтва: алтар капліцы Святой Барбары ў касцёле Ушэсця Маці Божай у Будславе; Я. Шміт. Галоўны алтар у касцёле Францыска Ксаверыя ў Гродне; роспісы касцёла Святога Станіслава ў Магілёве.

33. Люстэрка эпохі: мастацтва беларускіх зямель XVII–XVIII стагоддзяў (1 гадзіна).

Жывапіс эпохі барока. Самабытнасць беларускай іканапіснай школы. Партрэт эпохі барока. Сармацкія традыцыі і ўплыў заходнеўрапейскага мастацтва.

Развіццё мастацтва гравюры. Карта Вялікага Княства Літоўскага, створаная

Томашам Макоўскім. Кніжная гравюра: ілюстрацыі Аляксандра Тарасевіча, Максіма Вашчанкі.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: вырабы Сверханскай, Карэліцкай, Урэцкай, Налібоцкай, Слуцкай мануфактур.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Дыскусія «Сармацкі партрэт – адлюстраванне ідэй шляхецкага саслоўя».

Выкананне творчай работы «Сімволіка слускага пояса ў сармацкім касцюме».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. Еўсяевіч. Абраз «Раство Маці Божай» з Галынца; «Параскева з жыціем» з в. Бездзеж; «Выбраныя святыя» шарашоўскага майстра; партрэт Кшыштафа

Весялоўскага; Д. Шульц. Партрэт Януша Радзівіла; І. Шрэтар. Партрэт Катажыны і Марыі Радзівіл; А. Стэх. Партрэт Аляксандра Астрожскага.

Графіка: Т. Макоўскі. Карта «Вялікае Княства Літоўскае і іншыя прылеглыя краіны з іх дакладным апісаннем...»; А. Тарасевіч. Ілюстрацыі да кнігі «Rosarium...»; М. Вашчанка. Ілюстрацыі да кнігі «Манархія Турэцкая, апісаная Рыко».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: посуд і дробная пластыка Сверханскай мануфактуры (на выбар); Габелен «Парад войскаў пад Заблудавам»; посуд Налібоцкай мануфактуры; люстэрка Урэцкай мануфактуры; слускія паясы.

34. Музыка і тэатр на землях Беларусі ў перыяд Рэчы Паспалітай (1 гадзіна).

Беларускія канты. Свецкая музычная культура на землях Беларусі. Опера «Агатка, або Прыезд пана» Я. Д. Голанд – першая беларуская опера.

Папулярнасць тэатральнага мастацтва: разнастайнасць рэпертуару магнацкіх тэатраў, трагічнае і камічнае ў батлеечных спектаклях.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Выкананне беларускага канта (на выбар).

Гутарка «Сюжэты і героі батлеечных спектакляў».

Выкананне прэзентацыі-галерэі «Культура Беларусі ў асобах».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: «Астрамечаўскі рукапіс» (вядомы раней пад назвай «Полацкі сшытак» («Бергамеска», «Канцона», «Куранта»); М. Радзівіл. Дывертысмент у 3 частках; М. Агінскі. Вакальны цыкл «Да Касі»; Я. Д. Голанд. Опера «Агатка» (ўверцюра, арыя Агаткі); Р. Вардоцкі. Фрагменты з оперы «Апалон-заканадаўца».

Тэатр: запісы батлеечных тэкстаў (на выбар).

35. Паўтарэнне і абагульненне. Творчы праект (1 гадзіна).

Мастацкая культура эпохі Сярэднявекі.

Мастацтва эпохі Адраджэння.

Адметныя рысы мастацтва барока, ракако, класіцызму.

Развіццё мастацкай культуры на беларускіх землях у перыяд XI–XVIII стагоддзяў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Выстава работ (праектаў) вучняў.

Прэзентацыя і абарона работ (праектаў).

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VIII КЛАСА

Мець уяўленне:

пра асаблівасці развіцця мастацкай культуры Сярэднявекі, эпохі Адраджэння,

XVII–XVIII стагоддзяў;

асаблівасці развіцця нацыянальнай мастацкай культуры на беларускіх землях з XI па XVIII стагоддзе.

Ведаць:

змест паняццяў «стыль у мастацтве», «гатычны стыль», «раманскі стыль», «класіцызм», «барока», «ракако»;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх увасаблення ў рамках часовага перыяду, які вывучаецца;

перыядызацыю мастацкай культуры Сярэднявекі, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў;

грамадскія і эканамічныя асаблівасці, якія вызначаюць развіццё мастацтва Сярэднявекі, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў;

асноўныя творы мастацтва Сярэднявекі, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў.

Умець:

вызначаць тэму мастацкага твора;

дыферэнцыраваць мастацкія творы па відах і жанрах мастацтва;

суадносіць мастацкія творы з гістарычным перыядам, які вывучаецца;

выказваць і абгрунтоўваць свае адносіны да твора мастацтва;

выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.

Валодаць:

навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;

навыкамі аналізу і інтэрпрэтацыі твора мастацтва для арганізацыі свайго вольнага часу, самастойнай мастацкай творчасці.

ГЛАВА 6

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў ІХ КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

(16 гадзін)

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА XIX СТАГОДДЗЯ: АДКРЫЦЦІ І СУПРАЦЬСТАЯННІ

(5 гадзін)

1. Класіцызм і рамантызм: розум і пачуцці (1 гадзіна).

XIX стагоддзе – новы этап у гісторыі еўрапейскай культуры. Класіцызм як афіцыйны стыль у мастацтве XIX стагоддзя. Ідэалы класічнай прыгажосці ў мастацтве Беларусі.

Романтызм: новы погляд на свет. Палеміка рамантыкаў з класіцыстамі. Канфлікт асобы і навакольнага свету ў творах рамантызму. Романызм у мастацтве Беларусі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў класічнага і рамантычнага мастацтва.

Гутарка «Сюжэты і вобразы ў мастацтве класіцыстаў і рамантыкаў».

Дыскусія «Лірычны герой у творах жывапісу мастакоў рамантычнага светапогляду».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура (класіцызм): Ж.-Ф. Шальгрэн і іншыя. Вялікая Трыумфальная арка на плошчы Шарля дэ Голя (Зоркі) у Парыжы; К. Ф. Шынкель. Стары музей у Берліне; А. Д. Захараў. Адміралцейства ў Санкт-Пецярбургу; К. І. Росі. Будынак Галоўнага штаба ў Санкт-Пецярбургу; Я. М. Аляксееў, К. Бланк, Дж. Кларк і іншыя. Палац Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі; Дж. Кларк. Петрапаўлаўскі сабор у Гомелі.

Жывапіс (класіцызм): Ж. А. Д. Энгр. Партрэт Напалеона на імперскім троне; «Абцяганне Людовіка XIII»; І. Аляшкевіч. «Партрэт маладой жанчыны», «Партрэт князя

А. А. Чаргарыйскага», «Анцівох і Стратоніка»; І. Хруцкі. Партрэты і нацюрморты (на выбар).

Скульптура (класіцызм): Б. Торвальдсен. «Зеўс і Ганімед»; І. П. Мартас. Помнік Мініну і Пажарскаму.

Жывапіс (рамантызм): Э. Дэлакруза. «Свабода, якая вядзе народ», «Разня на Хіясе», «Ладдзя Дантэ», «Паляванне на львоў у Марока»; Т. Жэрыко. «Плыт «Медузы»», «Афіцэр конных егераў імператарскай гвардыі, які ідзе ў атаку», «Скачкі ў Эпсومه»; Ф. Гоя. «Партрэт Ісабэль дэ Порсель», «Расстрэл паўстанцаў у ноч 3 мая 1808 года», «Калос (Паніка)»; К. Брулоў. «Апошні дзень Пампеі»; «Вершніца»; В. Ваньковіч. «Партрэт А. Міцкевіча на скале Аю-Даг», «Партрэт Караля Ліпінскага»; І. Айвазоўскі. «Дзявяты вал» (ці іншыя карціны); Я. Дамель. «Павел I вызваляе Тадэвуша Касцюшку»; Я. Сухадольскі. «Начны штурм крэпасці Ахалцых».

2. Рамантызм у музыцы: энцыклапедыя пачуццяў (1 гадзіна).

Лірыка як вядучая эмацыянальная сфера ў музыцы рамантызму. Асноўныя тэмы і жанры ў музыцы рамантызму.

Найбуйнейшыя прадстаўнікі музычнага рамантызму ў Еўропе. Рамансава-песенная творчасць у Расіі. Першая беларуская нацыянальная опера.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне музыкі рамантызму.

Гутаркі «Музычны партрэт кампазітараў-рамантыкаў», «Музычныя мініяцюры: разнастайнасць тэм і жанраў».

Выкананне раманса (на выбар).

Выкананне міні-праекта «Сучасныя музычныя інтэрпрэтацыі твораў кампазітараў-рамантыкаў».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Ф. Шуберт. Сімфонія № 8 сі мінор «Няскончаная» (1 частка), серэнада са зборніка «Лебядзіная песня», «Музычны момант» (опус 94 № 3 фа мінор), «Ave Maria» (трэцяя песня Элен з цыкла песень на вершы В. Скота); Р. Шуман. Цыкл «Карнавал» (п'есы на выбар); Ф. Шапэн. Прэлюдыі (№ 4 мі мінор, № 20 До мінор), нацюрны (опус 9 № 2 Мі-бемоль мажор, опус 48 № 1 до мінор), Паланэз (опус 40 № 1 Ля мажор), вальсы (опус 69 № 1 Ля-бемоль мажор, опус 64 № 2 до-дыез мінор), Балада № 1 соль мінор, Балада № 2 Фа мажор; Ф. Мендэльсон. «Песні без слоў» (на выбар); А. А. Аляб'еў, А. Л. Гурыл'еў, А. Я. Варламаў. Рамансы (на выбар); А. І. Абрамовіч. Фартэпіянная паэма «Беларускае вяселле»; С. Манюшка. Раманс «Залатая рыбка»; опера «Сялянка» («Ідылія») (лібрэта В. І. Дуніна-Марцінкевіча).

3. Рэалізм: чалавек у рэаліях соцыуму (1 гадзіна).

Паняцце «рэалізм». Вытокі рэалізму ў мастацтве. Асноўныя тэмы і жанры ў мастацтве рэалізму.

Адлюстраванне аб'ектыўнага погляду ў выяўленчым мастацтве заходнееўрапейскіх мастакоў. Шэдэўры рускага рэалізму.

Рэалістычныя тэндэнцыі ў беларускім мастацтве. К. І. Русецкі і ідэалізацыя вобраза «простага чалавека». Сталы рэалізм у творчасці Н. Ю. Сілівановіча. Пейзажы А. Г. Гараўскага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва рэалізму.

Гутарка «Прачыны рэалізму ў творах выяўленчага мастацтва».

Параўнанне тэматыкі жывапісу XVIII і XIX стагоддзяў.

Параўнанне трактоўкі вобраза чалавека ў творах рамантызму і рэалізму.

Выкананне фотаздымкаў чалавека ў стылі рамантызму і рэалізму.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Выяўленчае мастацтва: Г. Курбэ. «Сяляне з Флажы, якія вяртаюцца з кірмашу ў Арнане»; А. Дам'е. «Прачка»; Ж.-Ф. Міле. «Анжэлюс (Вячэрні зван)», «Сейбіт»; Т. Русо. «Від у ваколіцах Гранвіля»; В. Лейбль. «Тры жанчыны ў царкве»; В. Р. Пяроў. «Чаяванне ў Мыцішчах», «Паляўнічыя на прывале», «Птушкалоў»; І. Я. Рэпін. «Бурлакі на Волзе», «Хрэсны ход у Курскай губерні»; І. І. Шышкін. «Жыта» (ці іншыя карціны); В. І. Сурыкаў. «Раніца стралецкай кары», «Баярыня Марозава»; К. І. Русецкі. «Жня», «Вербная нядзеля»; Н. Ю. Сілівановіч. «Дзеці ў двары», «Салдат з хлопчыкам»; «Пастух са Свянцяншчыны».

4. Рэалізм у музыцы: жыццё ва ўсіх праявах (1 гадзіна).

Рэалізм у заходнеўрапейскай музыцы XIX стагоддзя. Прастата і даступнасць музычнай мовы, праўдзівасць музычных характараў. Рэалістычная музычная драма Дж. Вердзі. «Кармэн» Ж. Бізэ – вяршыня опернага рэалізму.

Рэалізм у творчасці кампазітараў «Магутнай кучкі». Сімфанічная драма П. І. Чайкоўскага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў музычнага мастацтва.

Гутарка «Рамантызм і рэалізм у музыцы: асноўныя адрозненні».

Знаёмства (віртуальнае знаёмства) з жанрам оперы ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь.

Параўнанне сродкаў выразнасці вобразу Кармэн у оперы Ж. Бізэ і «Кармэн-сюіце» Р. Шчадрына.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Дж. Вердзі. Опера «Травіята» (застольная песня «Высока падымем усе кубак весялосці» з I дзеі, арыя Вялеты «Бывайце вы навекі» з III дзеі); Ж. Бізэ. Опера «Кармэн» (хабанэра Кармэн «У каханьня, як у пташкі, крылы» з I дзеі, сегідылья Кармэн «Там, каля Севілы» з I дзеі, арыёза Хазэ з II дзеі, сцэна варажбы з III дзеі); М. П. Мусаргскі. Цыкл «Дзіцячая» (на выбар), «Песня пра бляху», опера «Барыс Гадую» (сцэна каля сабора Васіля Блажэннага з IV дзеі); А. П. Барадзін. Сімфонія № 2 «Волатаўская» (частка 1), опера «Князь Ігар» (Палавецкія скокі з II дзеі); А. С. Даргамыжскі. Раманс «Стары капрал»; П. І. Чайкоўскі. Сімфонія № 6 «Патэтычная» (частка 4), опера «Пікавая дама» (арыя Германа «Што наша жыццё? Гульня!» з III дзеі).

5. Яркасць і непасрэднасць уражанняў імпрэсіяністаў (1 гадзіна).

Перадумовы ўзнікнення імпрэсіянізму. Папулярныя тэмы і сюжэты ў мастацтве імпрэсіянізму. Навізна прыёмаў і сродкаў мастацкай выразнасці ў выяўленчым мастацтве. Імпрэсіянізм у музычным мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва імпрэсіяністаў.

Гутарка «Асаблівасці тэхнікі мастакоў-імпрэсіяністаў».

Параўнанне вобразаў прыроды і чалавека ў жывапісе перасоўнікаў і імпрэсіяністаў.

Выкананне малюнка ў тэхніцы пуанцілізма ў даступным графічным рэдактары.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Э. Манэ. «Бар у Фалі-Бержэр»; К. Манэ. Серыя «Руанскі сабор», «Уражанне. Узыход сонца»; «Бульвар Капуцынак у Парыжы», «Вуліца Мантаргёй, святая 30 чэрвеня 1878 г.», «Прагулка па скалах», серыя пейзажаў «Японскі масток» (на выбар); П. А. Рэнуар. «Дзве сястры (На тэрасе)», «Партрэт актрысы Жанны Самары», «Дзяўчына з веерам»; Э. Дэга. «Блакітныя танцоўшчыцы», «Танцоўшчыцы на рэпетыцыі», «Зорка (Танцоўшчыца на сцэне)»; А. Сіслей. «Мароз у Лувесьене»; К. Пісаро. «Бульвар Манмартр у Парыжы», «Оперны праезд у Парыжы».

Музыка: К. Дэбюсі. Цыкл «Накцюрны» (на выбар); сімфанічны эскіз «Мора»; прэлюдыі (на выбар); М. Равель. Фартэпіянны цыкл «Адлюстраванні» (на выбар), «Балеро».

МАСТАЦТВА МЯЖЫ ХІХ–ХХ СТАГОДДЗЯЎ (3 гадзіны)

6. Мадэрн: пошук новага ў спазнаным (1 гадзіна).

Ідэі і напрамкі мадэрну. Нацыянальныя праявы мадэрну: ар-нуво, югендштыл, сэцэсія. Асноўныя крыніцы творчасці майстроў мадэрну.

Мадэрн у архітэктуры: В. Арта, Ч. Р. Макінтош, А. Гаўдзі. Праява мадэрну ў жывапісе – Г. Клімт. Мадэрн у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве: У. Морыс, Р. Лалік, Л. К. Тыфані. Развіццё часопіснай і кніжнай графікі.

Мадэрн у музыцы: новая музычная мова А. Скрабіна.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва мадэрну.

Гутарка «Мадэрн і прыгажосць: кропкі судакранання».

Віртуальнае знаёмства з архітэктурнымі шэдэўрамі А. Гаўдзі.

Выкананне эскізу прадмета інтэр'ера або малюнка шпалераў у стылі мадэрн.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ё. Ольбрых. Дом Сецэсіёна ў Вене; Ж. Лавірот. Дом Лавірата ў Парыжы; А. Гаўдзі. Дом Батльё, дом Міла, сабор Святой Сям'і, парк Гуэль у Барселоне; В. Арта. дом прафесара Таселя ў Бруселі, гаспёўня атэля ван Этвеле; Ч. Р. Макінтош. Мастацкая школа ў Глазга; Ф. Шэхтэль. Асабняк С. П. Рабушынскага ў Маскве.

Жывапіс: Г. Клімт. Пано «Дрэва жыцця».

Графіка: А. Муха. Серыя «Поры года», «Мастацтва» («Танец», «Паэзія»); О. Бёрдслі. Ілюстрацыі і вокладкі да друкаваных выданняў (на выбар).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: Г. Абыст. Пано «Удар бізуна», мазаіка базілікі Сакрэ-Кёр у Парыжы; У. Морыс. Дызайн габеленаў, шпалераў; Ч. Р. Макінтош. Вітражы; Л. К. Тыфані. Вітражы, лямпы; Р. Лалік. Ювелірныя ўпрыгажэнні.

Музыка: А. М. Скрабін. «Паэма экстазу» (фрагмент), цыкл «24 прэлюдыі для фартэпіяна» (прэлюдыі № 5 Рэ мажор, № 10 до-дыез мінор, № 14 мі-бемоль мінор).

7. Сярэбраны век рускай культуры (1 гадзіна).

Асноўныя ідэі мастацтва сімвалізму. Сувязь сімвалізму і мадэрну ў мастацтве. Асаблівае значэнне формы, колеру, гуку ў творах розных відаў мастацтва.

Дзейнасць мастакоў творчага аб'яднання «Свет мастацтва».

Міжнародны мастацкі праект «Рускія сезоны». Балет-казка «Жар-птушка» І. Стравінскага.

Роля К. Станіслаўскага і У. Неміровіча-Данчанкі ў станаўленні Маскоўскага Мастацкага тэатра.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў сярэбранага веку.

Гутарка «Асаблівасці стылю мадэрн у мастацтве Расіі».

Дыскусія «Тэатральнасць музыкі Ігара Стравінскага».

Выкананне эскіза касцюма казачнага персанажа (на выбар) у стылі мадэрн.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Сяроў. «Дзяўчынка з персікамі», «Выкраданне Еўропы»; М. А. Урубель. «Дэман, які сядзіць», «Мікула Селянінавіч», «Шасцікрылы серафім», «Пан»; А. М. Бенуа. «Прагулка караля»; Л. С. Бакст. «Старажытны жах»; К. А. Сомаў. «Язычок Каламбіны»; К. А. Каровін. «Кветкі і садавіна», «Прыстань у Гурзуфе».

Графіка: Я. Я. Лансерэ, І. Я. Білібін. Ілюстрацыі да друкаваных выданняў (на выбар); А. М. Бенуа. Ілюстрацыі да паэмы А. С. Пушкіна «Медны коннік».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: М. А. Урубель. Дэкаратыўная маэліка.

Сцэнаграфія: Л. С. Бакст. Эскізы касцюмаў і дэкарацый да балетаў «Спячая прыгажуня», «Жар-птушка»; А. М. Бенуа. Эскізы касцюмаў і дэкарацый да балета «Пятрушка»; А. Я. Галавін. Эскізы дэкарацый да балета «Жар-птушка».

Музыка: С. В. Рахманінаў (на выбар); І. Ф. Стравінскі. Балеты «Жар-птушка», «Пятрушка» (фрагменты).

8. Мастацтва Беларусі мяжы ХІХ–ХХ стагоддзяў (1 гадзіна).

Адраджэнне гістарычных традыцый у вобразах храмаў, сядзіб, грамадскіх будынкаў. Стыль мадэрн у архітэктуры.

Рамантычнае і рэалістычнае адлюстраванне рэчаіснасці ў жывапісе. Жанрава-тэматычная разнастайнасць жывапісу. Культурна-гістарычная спадчына ў беларускай графіцы.

Напалеон Орда – мастак і кампазітар. Ігнат Буйніцкі: нараджэнне беларускага тэатра.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі мяжы ХІХ–ХХ стагоддзяў.

Гутарка «Своеасаблівасць беларускай архітэктуры на мяжы ХІХ–ХХ стагоддзяў» («Тэмы і жанры ў беларускім жывапісе»), «Вобраз чалавека ў мастацтве графікі».

Дыскусія «Нацыянальны характар мастацтва».

Віртуальная экскурсія ў Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь.

Падрыхтоўка міні-праекта «Архітэктурны партрэт горада па працах Напалеона Орды».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Г. Шахт. Царква Успення Прасвятой Багародзіцы ў в. Сар'я Верхнядзвінскага раёна Віцебскай вобласці; А. Гойбель. Касцёл Святога Антонія Падуанскага ў Паставах Віцебскай вобласці; П. П. Мяркулаў. Сабор Уваскрэсення Хрыстова ў Барысаве; Р. Р. Марфельд. Капліца-пахавальня Святаполк-Мірскіх у г. п. Мір Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці; В. А. Шротэр. Дваранская сядзіба ў аг. Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці; П. Г. Камбураў. Будынак Магілёўскага драматычнага тэатра.

Жывапіс: В. К. Бялініцкі-Біруля. «Веснавыя воды», «Квітнеючы сад», «Сакавік»; Ф. Э. Рушчыц. «Ля касцёла», «Старое гняздо»; К. Д. Альхімовіч. «Пахаванне Гедыміна», «На этапе»; Ю. Пэн. «Стары кравец».

Графіка: А. І. Каменскі. «Сустрэча ў пушчы»; С. С. Богуш-Сестранцэвіч. «Цыгане»; Н. Орда (на выбар).

Музыка: Н. Орда. Паланэз «Паўночная зорка».

МАСТАЦКІЯ ЭКСПЕРЫМЕНТЫ ХХ СТАГОДДЗЯ (4 гадзіны)

9. Кубізм і абстракцыянізм: змяшанне фарбаў і форм (1 гадзіна).

Авангард: рэвалюцыя ў мастацтве.

Кубізм: імкненне да «драбнення» формы. Ілюзорнасць у перадачы прадметаў рэчаіснасці. Кубістычны «калаж». Лепка формай і святлом у скульптуры. Праява кубізму ў графіцы.

Асаблівасці мастацкай мовы абстракцыянізму: геаметрычныя формы, лініі, кропкі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва кубізму і абстракцыянізму.

Гутарка «Колер у мастацтве кубізму і абстракцыянізму».

Выкананне плаката ў стылістыцы Пабла Пікаса.

Выкананне калажу на вольную тэму (матэрыял і тэхніка на выбар) у стылістыцы

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс (кубізм): Р. Дэланэ. «Эйфелева вежа»; Ж. Брак. «Шклянны графін і газета»; Ф. Лежэ. «Ключы»; П. Пікаса. «Тры музыкі», «Партрэт Амбруаза Валара», «Скрыпка і вінаград», «Кларнет і скрыпка».

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва (кубізм): П. Пікаса. «Сава», «Галава Фаўна».

Графіка (кубізм): П. Пікаса. Плакат 1-га Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру ў Парыжы.

Скульптура (кубізм): В. Цадкін. «Нараджэнне форм».

Абстракцыянізм у жывапісе: В. В. Кандзінскі. «Кампазіцыя VIII», «Імпровізацыя. Летуценнае»; П. Мандрыян. «Кампазіцыя з чырвоным, чорным, сінім, жоўтым і шэрым»; К. С. Малевіч. «Чорны квадрат», «Супрэматызм», «Чорны крыж».

Абстракцыянізм у скульптуры: Г. Мур. «Авал з кропкамі».

10. Экспрэсіянізм і сюррэалізм: мастацтва будучыні (1 гадзіна).

Мастацтва экспрэсіянізму ў жывапісе і музыцы: трагізм успрымання свету і прадчування глабальных катастроф. Скажэнне і завастрэнне форм як асноўны прыём стварэння экспрэсіі.

Сюррэалізм у мастацтве: сінтэз ідэй і мастацкіх прыёмаў. Творчасць Сальвадора Далі. Мікалай Селяшчук – беларускі Далі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва экспрэсіянізму і сюррэалізму.

Гутарка «Прыёмы экспрэсіянізму ў жывапісе, музыцы, кіно».

Дыскусія «Наватарства сюррэалістаў: знешнія эфекты».

Падрыхтоўка эскіза прадмета ў стылістыцы С. Далі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Экспрэсіянізм у жывапісе: Э. Л. Кірхнер. «Вуліца Берліна»; Э. Нольдэ. «Сад кветак»; Ф. Марк. «Сіні конь», «Лёсы жывёл»; П. Клее. «Дом, які круціцца»; О. Какошка. «Салодкі сон».

Экспрэсіянізм у графіцы: Э. Мунк. «Крык»; К. Кольвіц. Цыкл «Сялянская вайна» (на выбар).

Экспрэсіянізм у скульптуры: Э. Барлах. Помнік загінулым «Злітуйцеся!».

Экспрэсіянізм у музыцы (фрагменты): А. Шонберг. Монадрама «Чаканне»; Б. Бартак. Фартэпіянны цыкл «Мікракосмас» (мініяцюры на выбар), «Варварскае алегра» («Allegro barbaro»).

Сюррэалізм у жывапісе: С. Далі. «Галатэя сфер», «Нязменнасць памяці (Мяккі гадзіннік)», «Уверцюра падманкі», «Сланы»; М. М. Селяшчук. «Святочныя забавы», «Калядная раніца».

Сюррэалізм у скульптуры: А. Джакамеці. «Галава».

Сюррэалізм у мастацтве дызайну: М. Опенгейм. Футравы чайны прыбор; С. Далі. Канапа ў форме вуснаў.

11. Парыжская школа. Геніі жывапісу з Беларусі (1 гадзіна).

Парыж – эпіцэнтр мастацкіх адкрыццяў пачатку ХХ стагоддзя. Творчая атмасфера парыжскай школы.

Амедэа Мадзільяні: лаканічнасць і выразнасць мовы.

Эмацыянальная выразнасць работ Хаіма Суціна. Чараўнік і казачнік Марк Шагал.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва парыжскай школы.

Гутарка «Асаблівасці мастацкай мовы Амедэа Мадзільяні».

Наведванне віртуальнага музея «Прастора Хаіма Суціна» (soutine-smilovich.by).
Падрыхтоўка праекта «Віртуальная выстава беларускіх мастакоў парызскай школы» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

А. Мадзільяні. «Партрэт Жанны Эбютэрн», «Партрэт Хаіма Суціна», «Аліса»;
Х. Суцін. «Рыбы і памідоры», «Партрэт Мадлен Кастэн», «Дарога ў Кань-сьюр-Мер»,
«Аўтапартрэт», «Чырвоныя гладыёлусы»; М. Шагал. «Я і вёска», «Аўтапартрэт з сямю пальцамі», «Скрыпач»; роспіс плафона Гранд-опера ў Парыжы; П. Крэмень. «Гарадскі пейзаж»; М. Кікоін. «Ваза з кветкамі»; Ф.-Ш. Царфін. «Паўдзённы пейзаж».

12. Эксперыменты ў музыцы і кіно XX стагоддзя (1 гадзіна).

Масавая музычная культура. Джаз як сінтэз еўрапейскіх і афраамерыканскіх музычных традыцый. Творчасць Дж. Гершвіна. Роля групы «The Beatles» у станаўленні рок-музыкі.

Дакладнасць атмасферы і ўнутранага свету чалавека: італьянскі неарэалізм.
Жанрава-тэматычныя эксперыменты ў французскім кінематографе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў музыкі і кіно XX стагоддзя.

Гутаркі «Джаз у сучаснай музычнай культуры», «Італьянскі неарэалізм: сродкі кінавыразнасці».

Дыскусія «Рок-музыка: ад андэграўнду да канцэртаў на стадыёнах».

Выкананне постара (вокладкі пласцінкі, дыска, часопіса) на тэму аднаго з кінашэдэўраў XX стагоддзя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Джаз: Л. Армстранг. Кампазіцыі (на выбар); Дж. Гершвін. «Рапсодыя ў стылі блюз» («Блакітная рапсодыя»), опера «Поргі і Бес» (калыханка Клары «Summertime» у выкананні Л. Армстранга і Э. Фіцджэральд).

Рок-музыка: «The Beatles». Кампазіцыі «Michelle», «Yesterday».

Экранныя мастацтвы (фрагменты): В. дэ Сіка. «Выкрадальнікі веласіпедаў»;
Ф. Капра. «Гэта цудоўнае жыццё»; Ж. Дэмі. «Шэрбурскія парасоны».

Кінамузыка: фрагменты (на выбар).

МАСТАЦТВА САВЕЦКАЙ ЭПОХІ (3 гадзіны)

13. Станаўленне мастацтва савецкай эпохі (1 гадзіна).

Уплыў савецкай ідэалогіі на мастацтва. Агітацыйна-масавы характар мастацтва.
Новыя тэмы і сродкі выразнасці.

Новыя вехі ў развіцці авангарда: тэатралізаваныя масавыя паказы. Станаўленне сацыялістычнага рэалізму. Станоўчы вобраз героя ў мастацтве.

Масавая песня як знак і прымета эпохі. «Саветызацыя» тэатра. Стварэнне савецкай кінаіндустрыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва савецкай эпохі.

Гутарка «Рэвалюцыя і мастак: надзеі і расчараванні».

Выкананне міні-праекта «Партрэтная галерэя скульптурных выяў дзеячаў культуры савецкай эпохі 20–30-х гадоў».

Эскіз рэкламы прадмета (на выбар) у стылістыцы савецкага плаката.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: У. Г. Шухаў. Вежа радыёстанцыі імя Камінтэрна; У. Я. Татлін.

Вежа III Інтэрнацыянала; К. С. Мельнікаў. Дом культуры імя І. В. Русакова ў Маскве; І. У. Жалтоўскі. Жылы дом на вул. Махавой у Маскве; браты Весніны. Праект Палаца працы.

Жывапіс: Б. М. Кустодзіёў. «Бальшавік»; М. З. Шагал. «Мір хацінам, вайна палацам»; Я. М. Чапцоў. «Пасяджэнне сельскай ячэйкі»; А. М. Родчанка (на выбар).

Графіка: плакаты (на выбар).

Скульптура: В. І. Мухіна. «Сялянка», «Рабочы і калгасніца», «Будаўнік»; І. Д. Шадр. «Сейбіт», «Рабочы», «Чырвонаармеец», «Селянін».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: рэвалюцыйны фарфор (на выбар).

Музыка (фрагменты): А. М. Аўраамаў. «Сімфонія гудкоў»; А. В. Масалоў. Сімфанічны эпізод «Завод. Музыка машын» (з балета «Сталь»); песні І. В. Дунаеўскага, А. В. Аляксандрава, Д. Д. Шастаковіча, М. У. Багаслоўскага і іншых (на выбар).

Экранныя мастацтвы (фрагменты): Р. В. Аляксандраў. «Цырк», «Светлы шлях»; С. М. Эйзенштэйн. «Браняносец «Пацёмкін»»; Д. Вертаў. «Чалавек з кінаапаратам».

14. Паміж традыцыяй і авангардам: мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў (1 гадзіна).

Развіццё мастацкай культуры Беларусі 1920–1930-х гадоў у кантэксце нацыянальных традыцый.

Новая мастацкая мова М. М. Філіповіча: мадэліраванне колерам. Прыгажосць роднай зямлі ў творах С. Ю. Жукоўскага і У. М. Кудрэвіча. Маляваныя дываны (маляванкі) А. Кіш. Фантастычны свет Я. Н. Драздовіча. Партрэтная галерэя: З. І. Азгур.

Віцебская мастацкая школа.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў.

Гутарка «Мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў: традыцыі і эксперыменты».

Дыскусія «Дарога ў прафесійнае мастацтва Беларусі ў 1920–1930-я гады».

Выкананне міні-праекта «Гістарычныя асобы ў творах мастацтва беларускіх мастакоў 1920–1930-х гадоў».

Выкананне эскіза «маляванкі» ў стылістыцы А. Кіш або Я. Драздовіча (тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. М. Філіповіч. «Карагод», «Жанчына ў намітцы»; ілюстрацыі да беларускіх народных казак; У. М. Кудрэвіч. «Беларуская вёска», «Раніца вясны»; С. Ю. Жукоўскі. «Ручай у хвойным лесе»; Я. Н. Драздовіч. «Від пад кольцам на планеце Сатурн», «Сустрэча вясны на Сатурне», «Усяслаў Полацкі»; Я. М. Кругер. «Партрэт Я. Купалы»; М. В. Дабужынскі. «Віцебск»; В. М. Ермалаева. «Супрэматычная пабудова (эскіз святочнага афармлення Віцебска)»; П. А. Сергіевіч. «Шляхам жыцця», «Беларусы».

Графіка: С. Юдовін. «Віцебск»; А. М. Тычына. «Стары Мінск», «Плошча Свабоды»; А. А. Астаповіч. «Вуліца ў вёсцы».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: А. Кіш. Маляваныя дываны (на выбар); Я. Н. Драздовіч. Маляваныя дываны (на выбар); М. М. Філіповіч. Керамічныя цацкі «Дудар», «Цымбаліст», «Сялянскі хлопчык».

Скульптура: А. В. Грубэ. «Праца. Тачачнік»; А. А. Бембель. Рэльефы ў Доме ўрада ў Мінску; З. І. Азгур. Партрэты Янкі Купалы, Якуба Коласа.

15. Мастацтва пра вайну: музы не маўчалі (1 гадзіна).

Асноўныя эмацыянальныя лініі мастацкіх твораў ваенных гадоў: нянавісць да ворага, туга па блізкіх, стойкасць і аптымізм народа, які змагаецца.

Асэнсаванне ваеннага вопыту ў мастацкіх творах пасляваеннага перыяду.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на ваенную тэму.

Гутарка «Мастацкія вобразы, народжаныя вайной».

Падрыхтоўка літаратурна-музычнай кампазіцыі «Музы не маўчалі на вайне».

Выкананне міні-праекта «Тэма вайны ў гісторыі маёй сям'і» (групавая работа).

Падрыхтоўка тэматычнага вечара «Вайна: погляд з XXI стагоддзя».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: А. А. Пластаў. «Фашыст праляцеў»; А. А. Дайнека. «Абарона Севастопаля», «Ускраіна Масквы»; К. Ф. Юон. «Парад на Чырвонай плошчы 7 лістапада 1941 года»; С. В. Герасімаў. «Маці партызана»; Б. М. Няменскі. «Маці»; А. Д. Шыбнёў. «Палонных вядуць»; А. І. Лактыёнаў. «Ліст з фронту»; Ю. М. Няпрынцаў. «Адпачынак пасля бою»; Б. С. Угараў. «Ленінградка (У сорок першым)»; В. В. Волкаў. «Вызваленне Мінска. 3 ліпеня 1944 года»; П. А. Крываногоў. «Абаронцы Брэсцкай крэпасці»; І. В. Ахрэмчык. «Абаронцы Брэсцкай крэпасці»; Л. Д. Шчамялёў. «Маё нараджэнне»; М. А. Савіцкі. Серыя «Лічбы на сэрцы».

Графіка: плакаты (на выбар).

Скульптура: мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой»; мемарыяльны комплекс «Прарыў» ва Ушацкім раёне Віцебскай вобласці; мемарыял ахвярам гітлераўскага генацыду «Яма» ў Мінску; Ф. Д. Фівейскі. «Мацней за смерць».

Музыка: Д. Д. Шастаковіч. Сімфонія № 7 «Ленінградская» (частка 1, эпізод нашэсця); С. С. Пракоф'еў. Кантата «Аляксандр Неўскі» (частка 4 «Уставайце, людзі рускія»); музычныя кампазіцыі на тэму вайны ў выкананні Л. М. Гурчанка (кампазіцыя «Песні вайны»), ансамбля «Песняры» (кампазіцыя «Праз усю вайну»), вакальнай групы «Чысты голас» (кампазіцыя «На вайне як на вайне») і іншых; Д. Б. Кабалеўскі. Рэквіем на вершы Р. Раждзественскага (уступ «Памятайце», «Нашы дзеці»).

Экранныя мастацтвы (фрагменты): Л. Д. Лукаў. «Два байцы»; С. Ф. Бандарчук. «Лёс чалавека»; Р. Н. Чухрай. «Балада пра салдата»; А. А. Таркоўскі. «Іванав дзяцінства»; В. Ц. Тураў. «Я родам з дзяцінства»; І. М. Дабралюбаў. «Іван Макаравіч».

МАСТАЦТВА МЯЖЫ ТЫСЯЧАГОДДЗЯЎ: НОВЫЯ ФОРМЫ Ў НОВЫХ РЭАЛІЯХ (1 гадзіна)

16. Мастацтва на мяжы тысячагоддзяў (1 гадзіна).

Постмадэрнізм. Відовішчны характар мастацтва: мастацтва для ўсіх. Высокатэхналагічныя магчымасці стварэння эфекту праўды і выдумкі.

Нацыянальная свядомасць беларускага народа як вядучая тэма мастацтва Рэспублікі Беларусь постсавецкага перыяду.

Архітэктура: вобразы-сімвалы новай эпохі. Нацыянальны каларыт у выяўленчым мастацтве. Гістарычныя традыцыі і авангард.

Навацыі ў музычнай культуры і кінематографе Рэспублікі Беларусь.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва канца XX – пачатку XXI стагоддзя.

Дыскусія «Што ў мастацтве першаснае – ідэя або форма?».

Гутарка «Сімвалы беларускай культуры ў мастацтве мяжы тысячагоддзяў».

Выкананне інсталяцыі на вольную тэму (матэрыял на выбар).

Падрыхтоўка сцэнарыя перформанса на тэму «Я выбіраю здаровы лад жыцця», «Скажы «не» шкодным звычкам» ці іншыя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял на выбар педагагічнага работніка.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ IX КЛАСА

Мець ўяўленне:

пра асаблівасці развіцця мастацтва XIX – пачатку XXI стагоддзя;

асаблівасці развіцця нацыянальнай культуры ХІХ – пачатку ХХІ стагоддзя.

Ведаць:

змест паняццяў «рамантызм», «рэалізм», «імпрэсіянізм», «мадэрн», «постмадэрнізм»;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх увасаблення ў рамках часавага перыяду, які вывучаецца;

асноўныя творы мастацтва ў рамках часавага перыяду, які вывучаецца.

Умець:

суадносіць мастацкія творы з гістарычным перыядам, які вывучаецца;

параўноўваць мастацкія творы розных відаў (стыляў, напрамкаў) мастацтва;

выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;

выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.

Валодаць:

навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;

мінімальнымі навыкамі аналізу і інтэрпрэтацыі твора мастацтва: для арыентацыі ў культурнай спадчыне мінулага і сучаснасці; арганізацыі свайго вольнага часу; самастойнай мастацкай творчасці.